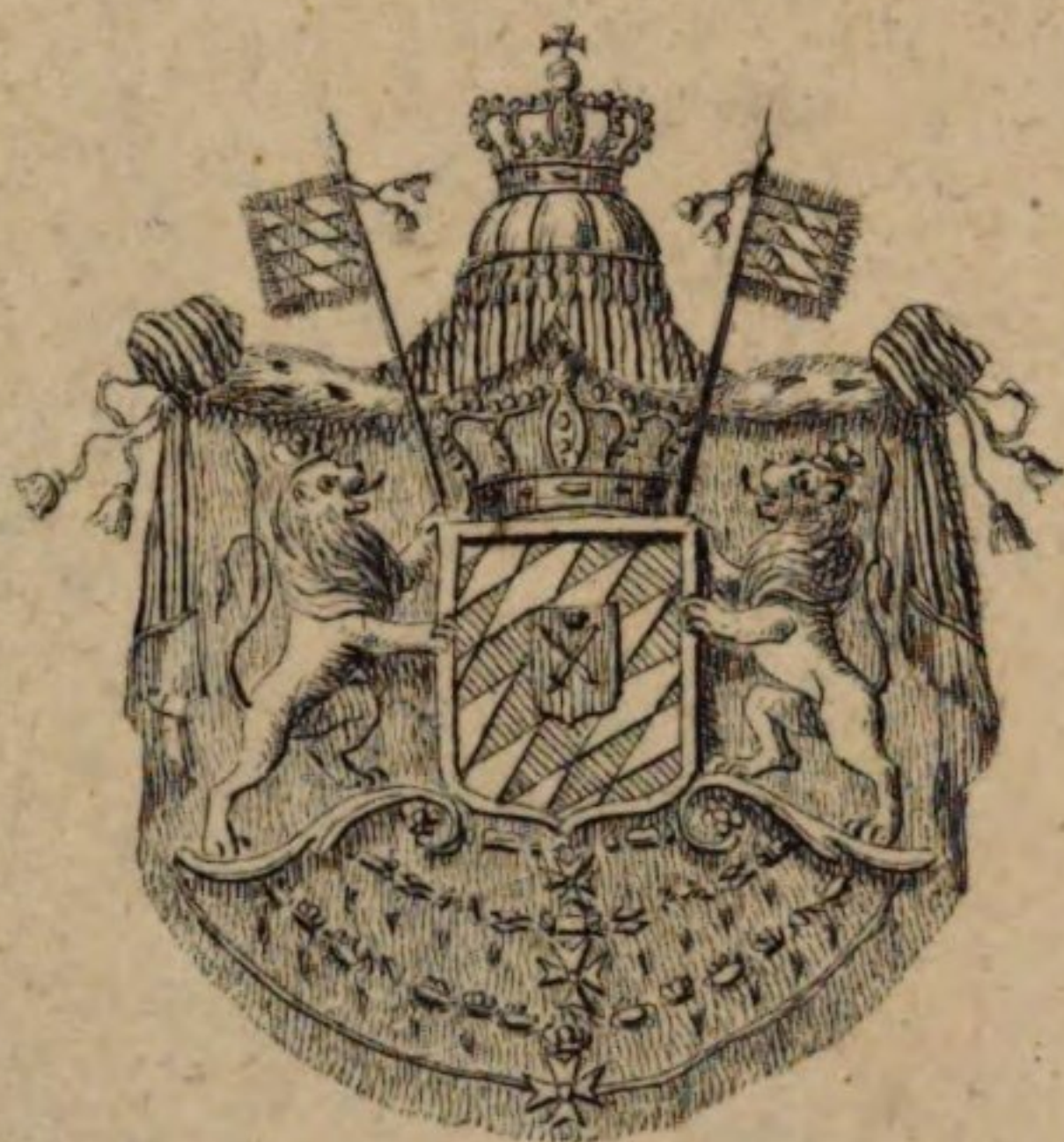

A. Gr. a.
2490

a. Gt. a. 2490
~~2201.~~

(Theocrit)
Drexel

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

Cl. Viro
Gottofredo Gurlitt
De Catullo
optime merito
auctor.

ANTONII DREXL

BAVARI

SPICILEGIUM

OBSERVATIONUM IN THEOCRITUM

AD CLARISSIMUM VIRUM

IOSEPHUM ZOLAM

HIST. ECCLES. PROFESSOREM, COLLEGII
GERMANICI ET HUNGARICI, QUOD
EST TICINI, RECTOREM ec.

Optime servato
De Catallo
Gottfriedo Guntli

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

SPICILEGIUM OBSERVATIONUM
IN THEOCRITUM.

Ex quo tempore ego coepi typis edere aliquid, leviusculum illud quidem & ad utilitatis tenuem quandam laudem comparatum (sunt autem fere tot anni, quot mihi Te, vir optime doctissimeque, spectare diligenterque observare in eadem domo contigit) non destiti exoptare vehementer animi erga Te mei significandi opportunitatem. Cuius desiderii, multis a Te magnisque beneficiis liberaliter ac Tua sponte affectus, & omni subsidii genere ad studia meam excitanda tum provehenda cumulatus, hac ipsa re gravissimas habui causas. Accessit alia gravior cariorque, quod cum assiduus antiquae Tuae simplicisque virtutis et recti ac elegantis in bonis litteris iudicii spectator fu-
rim, insignem de Te conceperim animo estimationem atque amorem. Quare ita statui, ut si eruditionis ac studiorum publicum quoddam quasi testimonium proferre possem, quo viderer gratus esse, et Tua litteratissimi viri benevolentia dignus, Tibique deditissimus, eam

laudem omni contentione mihi arripiendam putarem. Sed quis ego sum, aut quae in me est facultas? Intelligebam enim quidquid id esset, quod ego Tui colendi causa afferrem, neque Tu improbares, id demum esse oportere mihi honorificum, Tibi iucundum, neque studiosis hominibus ingratum atque inutile. Quod quam sit difficile in hac litterarum luce efficere, probe sentiebam. Quare cum minus mihi ipse confidens paene iam desperarem, percommode factum est, ut opportuno otio fruens in Theocritum inciderem, quem quidem ego nescio qua mea incuria nunquam antea legeram; id vero scio Te in elegantissimi poetae laudes saepius excurrentem mihi magna ex parte eius legendi occasionem dedisse.

Eum tamen principio delibare magis & quasi praegustare animus erat, quam tunc quidem integrum studiose perlegere. Sed brevi paucis idyllis, ut quaeque fama celebrari noveram aut casus obtulerat, cursim perlectis ita sum delectatus, ut poetam suavissimum priusquam omnia sua recitantem audivissem, nullo modo dimitterem. Ex qua recitatione (nam quasi praesentem illum ipsum mihi fingebam legens) mirificam eamque multiplicem cepi voluptatem. Cum enim omnis descriptio vitae pastoralis ac rusticae apte instituta delectat, tum describendi modus a Theo-

orito delectus variam ac singularem praebeet iucunditatem. Etenim rerum temporumque veritatem eleganti iudicio sectatur, et nativis aptissimisque coloribus exprimit. Quo fit, ut aequae absit a Sannazarii vel urbanitate vel cultura morum atque ingenii, et a Gessneri nimia quadam mollitudine ac simplicitate; quorum ille inter Italos hoc genere laudis excellens pastores non tam ruri natos et educatos quam ex urbe profectos ac veluti personatos exhibet; hic poetarum bucolicorum recentis aevi facile princeps in tempus *ἄδηλον*, et si voce recentiori uti licet, ideale ducit, lectorem vitamque describens pietate, innocentia, frugalitate, abundantia bonorum, et malorum absentia confecto illi saeculo aureo conformem stilo paulum molliori minusque vario saepius, viros praesertim, satiat, et avertit a cupiditate legendi. Theocriti veri sunt pastores, horum verae sententiae, vera imago vitae, si pauca, quae poetae seu iudicium seu ornandi necessitas adiunxit, excipias. In ipsius tempora patriamque caelo et vitae agrestis cultu beatam transferimur mente, et ita transferimur, ut in gratiarum omnium societatem simul videamur transire, quorum alterum antiquitatis amantibus iucundum, alterum omnibus, qui venustatis sensu non carent, pergratum esse debet. Tum eius quae vere sunt bucolica, vix ~~decima~~ ^{tertiam} partem excedunt:

idylliorum materia multiplex colorque diversus, prout cuique conveniebat maxime. Accedit, quod ipsa poetae persona ac veluti imago animi carminibus insculpta nescio quomodo alliciat et conciliet legentem. Ita videtur esse ingenui candidique moris, elegantiarum omnium cognitione imbutus, doctis amicis carus, amoris filius, musarum alumnus. Denique sic eius lectionem fere ab initio institueram, ut ad bonam quandam de meo in his litteris vel progressu vel iudicio opinionem tum confirmandam, si qua erat, tum vero multo magis augendam non parum valeret; quem studiorum fructum longe iucundissimum semper sum arbitratus. Mihi vero, qui soleam timidius cogitare de me, ac saepe prope desperare, necessarius etiam, & praecipui incitamenti praemiique loco est.

Eam autem viam ad Theocritum legendum ingressus sum, quam in his studiis et probari Tibi, Tuo tum exemplo, tum saepe etiam fermone intellexi, et vulgo fere negligi animadverti. Haec fuit huiusmodi. Poetae duo vel tria idyllia cum ita perlegissem, ut doctissimorum virorum commentationes et iudicia cum meis, qualiacunque essent, coniungerem; quae Tua fuit in communicandis editionibus, commentariis, variis lectionibus humanitas; satis mediocriter ipse esse instructus

ad recte iudicandum contra expectationem mihi visus sum; quamobrem continuo statui, poetam solum omni alienorum iudiciorum varietate seposita mihi esse audiendum, et nullo nec interprete nec critico velut introductore adhibito, recta ad ipsum accedendum, eoque utendum quam possem familiarissime. Quod in vita communi qui ad consuetudines amicitiasque iungendas fere sunt aptiores, facere solent, ut sermonibus aliorum diffidentes proprio iudicio utantur, et ob id ipsum minus saepe fallantur ac errent, id ego in Theocrito quoque mihi faciendum existimavi.

Ac primum quidem imperavi mihi in id intendere animum, ut quis homo ille fuerit, quam patriam habuerit et inter quos versatus esse censeretur possit, qua ingenii indole et quasi colore sit usus, qua mentis et cultura et impetu, quo rerum impulsu commotus ad poetica accesserit, quid, quoque tempore, et qua reipublicae tum politicae tum litterariae forma scripserit, quid spectaverit, quibusque sua probari in primis voluerit, si quo modo possem, diligenter explorarem, vereque effingens tenerem. Est dolendum profecto, quae hac in parte scriptoribus antiquis lucem affundant, tam pauca et incerta esse relicta traditaque temporum iniuria. Sed latent tamen sparsi quidam quasi radii, quos accurate colligens lumen accendas,

quod in istis antiquitatis tenebris ingrediens
tem satis tuto et commode ducat. Ac eorum
complures, qui interpretes videntur effugisse
in Theocrito atque natura saeculi, quo vixit,
mihi quidem visus sum deprehendere. Verum
de hoc forsitan alio loco. Hic quidquid eli-
ci afferrique possit eius lucis, id et alias et
in poeta proposito expertus affirmo omnium
maximam ad recte intelligendum vereque iu-
dicandum vim habere. Neque illud tamen e
veteribus grammaticis vitarumque scriptoribus,
qui quidem minime sunt negligendi (fere
securius recentiores negligas), anxie conqui-
rendum, sed ex ipso poeta universa quae scri-
pta reliquisse putatur, diligenter comparando
iudicavi eruendum maxime. Nam ut acute ob-
servat vir summus Lessingius noster, praeestan-
tium Scriptorum vitae pars optima certissima-
que eorum ipsorum libris continetur. Iis ut
quisque maxime scribendo excellit, ita altissime
imprimit formam et quasi imaginem patriae,
temporum, culturaeque saeculi universae.
Quod utrumque quoniam Cl. Cesarotti vir ma-
ximi ingenii iudicisque exquisiti ac liberrimi
in Homero commentando et eius poetica
interpretatione nescio quomodo aut neglexit
aut aspernatus est, non mediocriter omnia tur-
bavit, recte iudicandi facultatem incautiori-
bus sua tum auctoritate tum stili fiducia in-
fregit, et poetam dedit Italis a suo saeculo

abhorentem neque nostro satis aptum et accommodatum. Apud quem equidem persuasum habeo, vatem omnium principem, si quando obvium habuerit delatum

Locos laetos et amoena vireta

Fortunatorum nemorum sedesque beatas,
graviter esse conquesturum. Sed ad propositum redeamus.

Alterum fuit, ut verborum et sententiarum particularium sive elegantis sive difficultatibus neglectis, totius sermonis structuram ac fabricam praecipue considerarem, et qui idyllio cuique color adpersus, finis propositus atque anima ut ita dicam infusa esset, probabili coniectura assequerer. In partibus dum saepius solent haerere viri docti, poematis summam negligunt, ac dum in singulis membris vel illustrandis vel corrigendis omne fere studium ponunt, eruditionis multiplici congerie lectorem obruentes, aut nimia ipsum luce excoecantes efficiunt, ut totum corpus minus accurato iucundoque intuitu complectaris, in cuius tamen integra conformatione et habitu pulchritudinis pars maxima sita est. Exemplo esse possunt veterum editiones, quae dicuntur cum notis variorum, multis (neque reprehendo) maximo in honore habitae, sed ex quibus si vera loqui velimus, raro, quantum pecuniae operaeque pretium meretur, discimus. Haec omnia denique more meo cum similium

temporum et carminum ac antiquorum cum recentioribus constanti comparatione coniunxi.

Neque me fructus e lectione ita instituta percepti poenitet. Nam plura consecutus esse videor tum ad intelligentiam et oblectationem, tum ad ingenii si quod in me est, exercitationem, denique ad iustam quamdam animi fiduciam quae in omni studio valet plurimum, comparandam. Multa enim, quae ego cogitaveram, cum doctis iudicibus postea conferens magna cum voluptate iis vidi placere, et cum errarem, hominem eruditum socium erroris non raro habui, et quaedam nova ac probabiliter sane emendata me quoque protulisse sum laetatus. Qua in re exemplo meo didici, plurimum te proficere, quum scriptore aliquo proposito omnium primum tuum ipse iudicium adhibeas, et tum demum postquam propriae diligentiae non peperceris, aliorum coniecturas, opiniones, iudicia conferas cum tuis, et quae minime abesse videntur a veritate, auctoritatis metu partiumque studio deposito sequaris. Haec res superiori aevo, graecis et latinis litteris e squalore situque quo obsitae iacebant, prodeuntibus, magnos illos viros efformavit, ingenia aluit, corroboravit, et ad grandia quaevis animos stimulosque iniecit; quem nunc fructum cum studiorum commoditate aucta et

splendidis immensaue doctrinae grammaticae criticaeque farragine oneratis Classicorum editionibus vix non omnem perdidimus. Suspiciamus Victorios, Muretos, Stephanos, Heinsios, horum incredibilem patientiam, eruditionem, rerum copiam, acumen ingenii admiramur et stupemus, adspirare ad similem laudem quasi nefas putamus. Sed ne longius abducatur calore orationis, quomodo ad *Spicilegium* hoc Tibi exhibendum accesserim, dicam breviter et ingenue.

Primum idyllium legenti quaedam in mentem venerunt partim nova, partim a viris doctis minus accurate notata, quae mihi videbantur eiusmodi, ut summae carminis et locis dubiis aut manifesto mendosis non paucis lucem afferre possent. Praecipuus locus est vers. 102-104. ab omnibus, quotquot adhuc in Theocrito illustrando elaboraverunt, infeliciter ille, quamquam multis modis tentatus. Ego cum me poetae vice ac loco ponens quid hinc dici maxime conveniret, quaererem, facile incidi in coniecturam, cui ad summam probabilitatem nihil fere videbatur deesse, nisi ut simpliciter exponeretur criticorum opinionibus ad latus positis. Mirum quantum ea res alacritatis iniecerit animo. De qua laude ego antea ne cogitaveram quidem, tacitae voluptatis e veterum lectione hauriendae fructu et recti cuiusdam iudicii conscientia

contentus; nunc vero spem cepi ad eam parandam non prorsus omni me carere facultate. Quam spem continuatio studii non confirmavit solum sed auxit etiam. Quid plura? cum ita animadversionum satis magnus numerus efficeretur, continuo subiit animum cogitatio, observantiae erga Te meae testificandae occasionem ex ea re mihi posse enasci. Brevi omnis mea cura in eo fuit, ut revera illa essent eiusmodi, quae Tibi inscribi recte possent. Quocirca vide quaeso quid fecerim. Quae ad Theocritum corrigendum illustrandumque non omnino infeliciter reperisse mihi visus sum, ea Tecum statui tanquam amico et fautore studiorum meorum, consilium alte premens, communicare. Quippe persuasum habebam, quae Tibi probarentur, ea doctis et linguae graecae studiosis hominibus nequaquam posse displicere. Atque ita cum facerem, mea Tibi non improbari vehementer sum gavissus, cuius iudicio plurimum semper existimavi tribuendum.

Reliquum est, ut de instituti mei ratione et tractatione ipsâ pauca subiiciam. Ac primum si quis me, cum viderit animi sensa promere forte liberius, et affirmare confidentius, et eruditissimorum hominum sententias arguere acrius, saepiusque ab iis recedere, temeritatis et inverecundiae insimulet, is meminere velim, quod apud Ciceronem (lib.

1. de finibus cap. 8.) dicitur, fieri nullo modo posse, ut non dicas quid non probes eius a quo dissentias, quamobrem differentium inter se reprehensiones non esse vituperandas; tum libere ac pro re etiam acriter sententiam dicere, modo rationibus pugnes, ab antiquis semper fuisse in laude positum. Ab iracundia vero, contentione, pertinacia longe me arbitror abesse. Et viros vere doctos et de his litteris bene meritos omnes multum candideque veneror. Inter eos praecipue observo plurimique facio Cl. Pagninium Theocriti et interpretem elegantissimum et Commentatorem peracris rectissimisque iudicii, a quo multum me fateor didicisse. Qui si cognoverit crebro se neque semper sine reprehensionis specie nominari, quaeso ne mihi irascatur. Nam quod in poeta legendo comitem et quasi interlocutorem habuerim, quod is ultimus novis curis ornatum illum ediderit, quod ego in Italia hoc scribam, ideo feci. Quod tantum abest, ut arrogantia et vanae gloriae captandae causa commiserim, ut eius ipsius viri iudicio mea haec quam lubentissime subiiciam, & iudicari ab eo magno honori habeam.

Post haec vereor, ne cui fastidium moveam, quod in exponendis rebus meis fuerim paulo longior. Eius rei duplicem habui causam; unam quod harum litterarum studio-

sis, illis praesertim qui in eas ingressi critica exercitatione, qua carere vix possunt, uti volunt, hoc modo non parum commodi videor allaturus; alteram quod observo molesteque fero, a viris doctis animadversiones animadversionibus quasi cumulum cumulo addi solere, et dum sua quisque defendit ac faventium auctoritatibus munit, nihil fere aliud effici, quam ut, quid in tanta copia et varietate certi statuas, ignores. Scriptorum textus, ad quem restituendum omnis ea instituitur contentio, parum inde plerumque lucri capit; qualem Stephani Heiniique protulerunt, relinqui solet. Ego vero universa quasi causae acta colligenda existimavi, eorumque summam integre et fideliter sub oculis ponendam. Ita maxime in promptu erit, sententiam dicere. Caeterum si quis me reprehendat ad minutiora quoque descendisse et de litterulis sine necessitate litem movisse, is precor sibi persuadeat verissimum esse quod affirmat M. Antonius Muretus *Variar. L. VIII. c. 4.* his verbis:

„ Quotidie magis intelligo, verum esse id
„ quod semper existimavi: nullam esse men-
„ dam ita pusillam, quam non permagni in-
„ ter sit, e veterum monumentis tolli ac cor-
„ rigi; neque ullum hominum genus magis
„ prodesse studiis, quam eos qui accurate et
„ fideliter operam in illis purgandis emen-
„ dandisque ponunt. Unius enim litterulae

erratum interdum eas etiam eruditissimis
hominibus affundit tenebras, ut tanquam
in illuni nocte errantes, quovis potius
perveniant, quam quo volunt. Quam
operam quaecunque demum sit, si ego parum
feliciter conatus sum in Theocrito collocare,
desidero etiam atque etiam, ut aliquis alius
exemplo meo provocatus eam ipsam summa cum
laude perficiat. Eius laudis partem aliquam
si Tibi, vir praestantissime, in exornando
cultissimo poeta videbor arripuisse, non dubito,
quin Tibi pro Tuo in eum studio gratissimum
fecerim, neque laboris mei me valde poenite-
bit. Cum enim Graeca, poetica in primis,
insigni amore complectaris, faciasque in iis,
quantum a pluribus gravissimisque studiis po-
tes habere temporis subsecivi, delicias,
Tuis etiam commendes ac quodammodo obtru-
das; idemque sis publicae utilitatis amantissi-
mus: laetabere, opinor, Te in causa fuisse, ut
ego ea in re praecipue elaborarem, quae nunc,
in his certe regionibus, minus multos stu-
diosos et iudices habet, neque tamen parum
bonis litteris omnibus adiumenti atque splen-
doris videtur afferre debere. Sin autem quod
mihi proposueram ob rei difficultatem aut
ingenii infirmitatem minus sum assecutus, ef-
ficiam tamen ut me gratum esse ac Tui ob-
servantissimum et Tu et caeteri omnes intelli-
gant.

*Admirabilis in suo genere Theocritus, sed
musa illa rustica et pastoralis non forum modo,
verum ipsam etiam urbem reformidat.*

Quintilianus Instit. Orat. l. X. cap. 1.

Virgilio elegantiae laudem, dignitatis et doctrinae nemo invidet; sed simplicitate et naturali aliqua venustate rerumque copia ac varietate non minus cedit Theocrito, quam ars naturae; quam vincere quidem illa operose in singulari aliqua re potest, sed in summa rei iners et vana habenda est. Verum etiamsi par laus utrique in iis ipsis rebus quae maximae sunt, esset, Theocritus tamen in eo primas tuetur, quod ea invenit, in quibus retractandis alter et poliendis se continuit; quod quamvis magno plerumque ingenio factum nemo neget, interdum tamen tam sollicitè Theocriti vestigia premit, ut sublegere potius illi sua et versus undique conquisitos latine convertere, quam suo ingenio uti, videatur.

*Christ. Gottl. Heyne
de carmine Bucolico.*

AD IDYLLIUM I.

*In τῇ κισσυβίᾳ descriptione
vers. 32. ἔντοσθεν scribendum esse coniicitur :*

ITa scribendum pro vulgato ἔντοσθεν confiden-
ter pronunciarem, nisi timorem incuteret,
quod video virorum doctorum, qui Theocri-
tum curis suis ornandum fuleeperunt, ea le-
ctione offensum fuisse neminem. Profecto
non possum non mirari utpote in re, ut mihi
videtur, satis manifesta, quod cum in vo-
ce αἰολινὸν vers. 56. contra omnium codicum
primarumque editionum fidem recipienda in
textum minus essent scrupulosi, iidem hīc ne
cogitarent quidem recedere a lectione librorum
antiquorum. Me quidem fateor sic prima vi-
ce legentem aliquantulum haesisse, sed multo
magis secunda ac repetita lectione, quum to-
tum locum attentius considerassem. Quid enim
ἔντοσθεν hīc dicamus significare? Ego primum
legens eam ad vers. 29. retrahebam, nempe

Τῷ περὶ μὲν χεῖλῃ μαρτυρεῖται ὑψόθι κισσὸς,
ac ita explicabam, ut figuras scalpello expres-
sas inter labrum poculi superius inferiusque
extitisse in superficie exteriori poeta diceret.
Nam a labris incipit illud describens eo fere
modo, quo Pausanias in Phocicis cap. XVI,

pag. 835. edit. Kühn. de Halyattis craterae
 basi ait fuisse τὰ ἐλάσματα τῆς σίδηρος τὰ ὀρθὰ ἀνέ-
 στραπτα κατὰ τὰ ἄκρα ἐς τὸ ἐντὸς, atque inde ad
 figuras in lateribus extantes progreditur.
 At locum diligentius repetenti de solo la-
 bro superiori loqui mihi visus est. Sen-
 sum optime puto expressisse Pagninium:

D' intorno a i labbri in su l' ellera serpe.
 Atque sic interpretes ad unum omnes adver-
 bium ὑψόθεν intellexerunt. Nam χείλη poeticum
 est pro χείλος, neque labra poculorum infe-
 riora exornari nisi simplici plane modo solita.
 Restat itaque ut locum censeamus accurate a
 Virgilio redditum, siquidem ab opere anagly-
 pho alienum et absurdum haberi debet, ima-
 gines tanto artificio effictas in vasis area inte-
 riori dici extitisse, quae vocis ἐντοσθεν propria
 communisque significatio est. Is Theocritum
 manifeste imitando expressit Ecl. III. 36-47:

Pocula ponam

*Fagina, caelatum divini opus Alcimedontis,
 Lenta quibus torno facili superaddita vitis
 Diffusos hedera vestit pallente corymbos.
 In medio duo signa Conon, et quis fuit alter;
 Descripsit radio totum qui gentibus orbem;
 Tempora quae messor, quae curvus arator haberet.
 Nec dum illis labra admovi sed condita servo.
 Daph. Et nobis idem Alcimedon duo pocula fecit,
 Et molli circum est ansas amplexus acantho;
 Orpheaque in medio posuit sylvasque sequentes.
 Nec dum illis labra admovi sed condita servo.*

Ei adiungamus, si placet, interpretem aut verius utriusque poetae suavissimum imitatorem Sannazarium, qui in opere, quod Arcadium inscripsit, Prosa IV. poculum pastorale describit hoc modo: „ Il mio pegno
„ farà - - oltra di ciò un nappo nuovo di
„ faggio con due orecchie bellissime del medesimo legno, il quale da ingegnoso artefice lavorate *nel suo mezzo* dipinto il rubicondo Priapo, che strettissimamente abbraccia una Ninfa, ed a mal grado di lei la vuol baciare: onde quella d'ira accesa, torcendo il volto indietro, con tutte sue forze intende a svilupparsi da lui, e con la manca mano gli squarcia il naso, con l'altra gli pela la folta barba; e sonovi intorno a costoro tre fanciulli ignudi e pieni di vivacità mirabile, de' quali l'uno con tutto il suo podere si sforza di torre a Priapo la falce di mano, aprendogli puerilmente ad uno ad uno le rustiche dita; l'altro con rabbiosi denti mordendogli la irsuta gamba fa segnale al compagno, che gli porga aita; il quale intento a fare una sua picciola gabbia di paglia e di giunchi, forse per rinchiudervi i cantanti grilli, non si muove dal suo lavoro per aiutarlo; di che il libidinoso Iddio poco curandosi, più si restringe seco la bella Ninfa, disposto totalmente di menare a fine il suo proponi-

„ mento: ed è questo mio vaso di fiori cir-
 „ condato d' ogn' intorno d' una ghirlanda
 „ di verde pimpinella, legato con un brieve,
 „ che contiene queste parole:

„ Di tal radice nasce

„ Chi del mio mal si pasce “.

Addit Caprarius apud Theocritum, se accepisse vas illud a navita quodam, neque ei umquam admovisse labra, quae ne longior sim, omitto. Hoc loco graecum ἐντορθεῖν reddere in medio latinus poeta et omnino ita legisse forte in suo exemplari videri potest. Quod si ita fit, nequaquam debet mirari, qui animadvertit in clarorum poetarum nostrae adeo aetatis editionibus praelo expressis verba singula, aut integros etiam versus, paulo aliter legi ac defendi etiam quam libri manu exarati vel optimae notae habent, etsi saepe vix medio saeculo eas illi praecesserint. Exemplo inter alia est dulcissimum illud pastorale Idyllium Franc. Baldovini inscriptum: *Il lamento di Cecco da Varlungo*; vide sis notam ad stroph. XII. pag. 70. XIII. pag. 78. XX. pag. 125. etc. edit. Bergomat. Sed quid Virgilius ad genus poculorum Romanis usitatum forte respiciens dicere voluerit, video; quid Sannazarius, minus perspicuum est, ultima verba cum primis conferenti. In ipso vasis fundo aut latere interiori figuras suas videtur collocare. Eum quidem patiamur ita forsitan maluisse (neque enim temer-

re ausim affirmare) quandoquidem exhibet
 depictas ; Theocritum certe concedamus in-
 teriora τῇ κισσυβίᾳ scalpello exornare nec
 potuisse nec voluisse . Pars autem duo-
 rum extremorum media minus apte voca-
 bulo ἐντοσθεν designatur . Equidem nullibi
 memini hoc sensu illam usurpari . Neque vers.
 55. in auxilium vocari potest . Nam figuras
 ipsas, molli acantho undique intervalante, se-
 parari a poeta atque in tres areas pulchre com-
 prehensas dividi facile patet . Accedit quod
 vas videtur fuisse ventruosum , quippe ex he-
 derae ligno effectum , rusticum , simplici forma
 & multi lactis capax , ita ut eum ἐκτοσθεν scrip-
 sisse potius ex hoc ipso conicias . Quid por-
 ro facilius , quam litteram κ in υ mutata ?
 Mille sunt in Codd. eiusmodi commutationis
 exempla , ex quibus hīc unum proferam ex
 Hom. Odyss. I. 235. ubi Polyphemus ingens
 onus aridi ligni apportans

Ἐκτοσθεν δ' αὐτροιο βαλὼν ὀρυμαγδὸν ἔθηκεν .

Ita enim omnes fere editiones habent pro
 ἐντοσθεν , quod unice verum esse patet ex vers.
 251. ubi arborem cum proiecisset , in antro
 ignem accendere idem dicitur . Unum alterum-
 ve exemplum ex nostro poeta alibi ipse affe-
 ram . Sunt fane in graecis Scriptoribus com-
 plura menda per manus , ut sic dicam , tradi-
 ta , quae omnibus fere libris optimisque et re-
 centissimis editionibus adhaerent . Testis, dum

Haec scribo, occurrit magnifica pulcherrimaque editio Callimachi, Parmae 1792. fol. in qua quantum typographorum Raphael Bodonius arte excellat, declaratum est, simulque recens exemplum proditum, esse difficile, ut humani quidpiam omni ex parte perfectum absolutumque edatur. Nam optima eius poetae editione Ernestiana neglecta (Lugd. Batav. apud Luchtmanns 1781. 2. T. 8.) lectiones manifesto falsae manserunt, uti vel in solo Hymno in Dianam vers. 153. Θνητοῖσι βοηθὸν pro Θνητοῖ σε βοηθὸν, et vers. 235. ἀξέμια pro Ἀζήμια, in quibus mirifice consentiunt omnes libri scripti ac editi. Haec cum certa sint vitia scripturae, ob eum tamen consensum nullus praeter Ernestium nostrum ausus est expellere (*). In loco

(*) Huc aliquo modo pertinent, quae Clemen-
sinus Vannettius Roboretanae Civitatis ornamentum
illustre ad editionem magnifice simplicem ac ele-
gantem Horatii Bodonianam adnotavit insigni iudi-
cii tum elegantia tum acumine in suis quas italice
edidit *Osservazioni intorno ad Orazio. A Rovere-*
do 1793. Tom. 3. in 8. parte tertia pag. 101-231.
Cui viro Musarum amico, Italici latinique ser-
monis iudici acri et aequo, elegantiarum investi-
gatori diligenti et Scriptori elegantissimo, utinam
studia humanarum litterarum in patria bonorum inge-
niorum feraci committerentur gubernanda! Tunc enim
ea surgent, illiberali quodam torpore excusso, et ne-

Theocriteo suspicor librarios Homericam formulam ἐν δε τίθει ec. Il. 5 41. ec. Σ, in animo habuisse et cum figuras externas ipsa descriptione satis indicari putarent, ἔκτοσθεν pro mendo habentes et in ν mutare pulchre sibi visos esse. Eodem hi iure Juvenalem, si per litteras aequae licuisset, correxissent aptissime dicentem Sat. I., vers. 75. et 76.:

*Criminibus debent hortos, praetoria, mensas,
Argentum vetus, et stantem extra pocula caprum.
Quae accurate italice vertit Comes Silvestrius:
Per via d' iniquità molli han sortito
Orti, palagi, mense, antichi argenti,
E iazze, in cui maestri i più eccellenti,
Capri di gran rilievo hanno scolpito.*

Nam accedit et alia ratio, cur ego contra librorum omnium consensum vix dubitem ἔκτοσθεν in textum recipere. Nempe operum anaglyphorum duplex genus fuit apud veteres; alterum figuris prominentibus et extra conspicuis, dimidia tantum sui parte extantibus unumque latus ostendentibus alterum; illa ἔκτυπα et περιφάνη, haec προστύπα dicta; de quo discri-

scio qua faedâ servitute liberata efflorescent fructusque proferent nativos ac uberrimos, quum viris, qui Musis arridentibus nati ob litterarum amorem, studium, laudem apud suos auctoritate et fiducia, apud exteros fama pollent, illa demandabuntur regenda, tuenda, ornanda.

mine vide Salmasium in Exercit. Plin. Tom. II. pag. 1046. editionis Paris. fuse differentem. Poculorum caelatorum genus primum in mente habuit sine dubio Juvenalis loco citato, uti et Ovidius Metam. XII., 235. 236.

*Forte fuit iuxta signis extantibus asper
Antiquus crater.*

Apposite ad nostrum locum vide et Metam. XIII. 710. 702. Nam antiqui moris et usus fuit poculi genus, quod *κυσύβιον* vocatum, ut infra videbimus; tum vero hoc nostrum ex molliori ligno, excellenti labore ac raro artificio, in longinqua regione exsculptum dicitur

τέρας κέ το θυμὸν ἀτύξαι

Che il cor t'incantera di meraviglia;
ita ut figuras *ἐντύπας* ac integre prominentes hinc describi a Theocrito vix in dubium vocari posse existimet, qui earum descriptionem attente consideraverit. Quae coniectura si satis probabili ratione non caret, (nam plura addere superfluum) quid iudicii criticique acuminis fuisse dicamus Cunichio, qui poetae versum ita vertit:

*Interius sculpta est, opus admirabile, formae
Praestanti mulier ec.*

postquam paulo ante dixerat:

Addam alte insculptum calicem;

ac interiectis duobus versibus;

*Cui virides hederæ, cui luteolus Amaranthi
Haeret flos labro in summo?*

Ceterum in his poculis describendis velim animadverti a studiosis diligenterque observari trium cultissimorum poetarum iudicium artemque poeticam. Neque enim ulla alia re persuasum habeo magis acui excolique ingenium, quam similia poetarum loca, in quibus artem ii posuisse censendi sunt, conferendo inter se, et quid quisque apte, ad propositum convenienter, ingeniose, venuste inveni-
Xerit vel dixerit, explorando. Theocritus cum Homero Achillis clypeum describente Iliad. contendere, in diverso tamen argumento, videri potest. At quam elegans poetae in figuris inveniendis iudicium, describendis delectus et copia, perfectioque singularum cum summa sobrietate ac simplicitate coniuncta! Quam concinna, perspicua nitidaque tum omnium tum singularum dispositio? Quam vivis eae nativisque coloribus pro argumento pastoralis ad veritatem expressae! Virgilius cum ad verbum nollet reddere Theocritum, ac superare posse forsitan desperaret, acri iudicio generalia complexus (neque enim fusior descriptio argumento conveniebat) paucis sed elegantissimis versibus docte extulit. Ad graecum poetam propius accessit Sannazarius, ingeniosus et ipse atque elegans, sed ita ut in imitando et describendo plus iusto sibi videatur placere, et imagines inferat eclogae suae veluti flores aliunde decerptos ad ornatum magis et pom-

pam quam ad necessitatem iudicio propositam. Adde, quod is paulo longius a vita pastoralis ac rustica recessisse cenferi possit. Haec postquam adnotaveram, vidi in eandem suspicionem incidisse (nempe ἔκτοσθεν veram scripturam esse) Jo. Crist. Van Bergen Franequeranum quem laudat Cl. Valkenarius; sed ultra eorum neuter progressus est. Aegre fero, quod viri docti non raro videantur nudis coniecturis fere contenti animadversionum criticarum ingentem cumulum augere malle quam certi quidquam statuendo et eruditorum otio et studiosorum utilitati consulere. Restat alia lectio in eodem versu 32. dubia aliquantum et controversa. Ego scripturam τι, quae codicibus aliquot defenditur, et Casaubono, Heinsio, Valckenario, Pagninio summis viris placuit, vulgatae τις praeferendam arbitror. Neque enim metri ratio adversatur, cum ultima syllaba vocis γυναῖ caesura et positione longa sit, et quod magis ad rem, hic voculae τις usus frequens apud Homerum aliosque hoc maxime loco mihi videtur venustatis omne tulisse punctum. Nam ita versum

Ἐκτοσθεν δὲ γυναῖ, τι θεῶν δαίδαλμα τέτυκται
 redderem italice „sculta è al di fuori una
 „donna, qualche opera degli Dei certamente“; quem versum ita vertit Pagninius;
Sculta è dentro una donna, opra divina.

*Codicum lectionem αἰπολικὸν vers. 56.
retineri posse: lectionem vulgatam vers. 62:
loco non movendam.*

Cum ante tempus aliquot non dubitarem audacter affirmare, scripturam αἰπολικὸν, quam omnes et codices, quos quidem Wartonus collatos exhibet, et primae editiones habent, hoc loco reponendam esse, nunc consideratis omnibus haeret paulum animus et fluctuat, ita tamen ut quam lectionem critici et editores post Casaubonum fere omnes miro consensu malunt, ego nescio quo meo fato ultimo loco ponendam, et nisi mea me opinio fallit, αἰπολικὸν saltem scribendum putem. Sed αἰπολικὸν et codicum consensu nititur, et absurdum non est, neque adeo incommodum sensum mihi quidem videtur praebere. Nam cum Caprarius audiendi Thyrsidis avidissimus fusc et ad id quod percupiebat, accommodate descripsisset illud suum

— βαθὺ κισσύβιον κεκλυτμένον ἀδείῃ καρῶ

Ἀμφῶες, νεοτευχῆς, ἔτι γλυφάνοιο ποτόσδον,
(vid. vers. 27-56) addit vers. 56. poculi laudes quasi colligens et concludens:

Αἰπολικὸν τι θάημα, τέρας κε τυ θυμὸν ἀτύξαι.

videlicet ut ego haud male verti posse opinor:
Uno spettacolo per un caprato, un' opera meravigliosa da farsi sfiorire. Nullum mihi du-

bium haereret, nisi nunc exempla decissent ambigenti, an adiectivum ἀπολαμὸν recte id quod velim denotare possit ita ut poeta diceret: *Quod tibi in praemium offeram, pretiosius pulchriusque equidem habeo nihil; caprarius enim sum, opibus tecum pastore ovium nequeo contendere; at est certe spectaculum pro caprario, immo miraculum artis quoddam, satis caro mihi quod constitit.* Ita omnia viderentur & inter se & ad finem propositum convenire. Nam & eruditio a pastore abest, & modestiae commendatio inest cum ingenuitate coniuncta, & gradatio efficitur non illepida, ut nescio quomodo ita debuisse scribere Theocritus mihi videatur. Id certe optime congruit versui 62. mox sequenti:

Κῆ τοι τι φθονέω· πόταγ' ὦ γαθέ - -
quo ipso ea, quam dixi, modestiae commendatio continetur. Nam e Scholiaste nolim rescribere cum Brunkio

Κῆ τι τυ κερτομέω, quam antiqui cuiusdam grammatici, non indocti sane nec inficeti, notam marginalem putare esse; qui quidem Homeri meminerit Odyss. θ. 153. (non ut Casaubonus falso Odyss. γ. 326. 327. qui locus parum aut nihil cum nostro commune habet) ubi cum Alcinoi filius Laodamas Ulysssem ad certamen provocans laudando & dubitando simul heroem tentasset, hic ita responderet:

Λαοδάμῃ, τί με ταῦτα κελεύετε κερτομέοντες;

Theocritum vero censeo dicere: *abest a me invidia, quae saepe egregiae virtuti nocere solet* (e vulgi opinione) *et te censeo mea laude & aemulatione omni superiorem; neque ullo modo in mentem mihi venit, tecum velle contendere; quare mihi quaeso obsecundes*. Quod cum idyllii omni structurae & quasi colori apte conveniat, φθονέω puto a poeta profectum neque loco movendum. Nunc vero Criticorum, quas pro lectione αἰολικόν afferunt rationes, paulum excutiamus. Nam eam lectionem in textum etiam receperunt; tanta est fiducia. Chorum ducit Casaubonus, vir summus. *Probatum*, ait Hesychii auctoritate nixus, *ut scribatur αἰολικόν potius quam αἰπολικόν: quamquam γράφης utriusque meminere veteres scriptores*. Satis modeste. Confidentius quam forsitan decebat, Wartonus Anglicus (vid. eius edit. Theocriti Tom. II. & notam ad hunc versum) *Αἰπολικόν penitus abiudico*, inquit, *quod recens aliquis magister gracculus, novandi studio nec quid ane mi sapiens, pro singulari suo acumine, primum concessisse videtur*. His autem accedunt insignes in his litteris viri Reiskius, Valckenarius, Pagninius, Harlesius. Sed quibusnam, quaeso, rationibus tantopere confisi? Graves esse facile existimes. Prima est Hesychii auctoritas, qui ad vocem αἰολικόν notat: ἀντὶ τῆς Αἰπολικῆς (Pha-

vorinus citat Καλυδωνικόν, aut Καλυδωνιον volente Küstero in not. ad h. l. edit. Fabricii) παρὰ Θεοκρίτῳ· ἡ γὰρ Καλυδὼν Αἰολίς ἐκαλεῖτο. Non nego dubium recte nasci posse. Sed quid? si impuriorem esse hunc locum & varie interpolatum haud difficulter probari possit? Αἰπολικόν iam pro mendo, ut est, notatur a Casaubono pro αἰπολικόν, hoc rursus alio modo citat Phavorinus, forsitan e memoria. Et demus, locum, ut ab illo corrigitur, vitio carere; quid amplius sequitur, quam Hesychium iam tum in quibusdam libris (unde enim tantus nostrorum Codd. in voce αἰπολικόν consensus?) αἰολικόν legisse? Tum vero ratio ea, quae mox additur, minus etiam favere ei ipsi lectioni videtur, cui auxilio esse debet. Verum quidem, Aeoles vindicasse sibi aliquando Calydonem, uti ex Thucydide (Hist. lib. III. c. 102.) argui potest, aut potius si locum ipsum attentius expendas, partem eius regionis olim colonia occupasse. Idem enim interdum valent ea graeca nomina, quod italica, *il Milanese, il Manzovano* (confer ad h. l. Wasse, & Palmerium IV. graec. Antiq. 8.). Decebat haec adnotare Thucydidem antiquitatum fere ubique sectatorem. Sed quid haec ad poetas, qui vulgo, non doctis scribunt, et vocabula amant communia et usu trita? Cur existimemus, nostrum hîc et ab Homeri et a tragicorum suoque tempore notis populorum nominibus

recessisse? Et ille et hi tot locis illustribus Aetolos vocant eius regionis incolas. Neque enim unquam Aeolia partem efficiebat Aetoliae; nisi forte eo sensu, quem modo indicavi, idque ipsum nonnisi ad tempus quoddam. Nam regionum vocabula cum migrationibus coloniarum mutari solita. Hinc Xenophon (Hist. graec. l. IV. c. 6.) Achaios nominat, qui tunc Calydonem possidebant: locum integrum apponam: μετὰ δὲ τῷτο οἱ Ἀχαιοὶ, ἔχοντες Καλυδῶνα, ἢ τὸ παλαιὸν Αἰτολίας (sic enim recte Eduard. Wells pro vulgato Αἰτωλίας, nam Αἰτολικοί iuris significat) ἦν, καὶ πολίτας πεποιημένοι τῆς Καλυδωνίης, φερεῖν ἠναγκάζοντο ἐν αὐτῇ. Permittamus haec grammaticis Alexandrinis antiqua et remotiora operose ac subtiliter suo more scrutantibus; Theocritum certe sinamus ab eruditionis inopportuna affectatione abesse. Quibus omnibus satis manifesto, ni fallor, efficitur, quod, si scriptura αἰτωλικὸν displicuit, αἰτολικὸν tamen potius quam αἰολικὸν in textum recipi oportuisset. Sed enim sculpturae aut ullius artis opera Aetolica quis nominavit? Quis unquam facile sibi persuadeat, homines totius Graeciae incultissimos, rusticos, horridorum montium incolas, pacis inimicos, diffidiis intestinis, bellis, latrociniis infames (conf. Liv. Hist. l. XLV. variis locis) opera tam mirabili artificio efficta & elaborasse & navigatione in alias regiones adeo transtulerunt.

lisse? Notum ebur Indicum, & aes Corinthia-
cum, & purpura Laconica Horatii, no-
tae velles Coae, & tabulae Sicyoniae Pro-
pertii, notae ταπήτες μιλητῖοι, τέχνη R'οδίη ~~ἐπιχρύδα~~
~~ἐπιχρύδα~~, sed de sculpturis Aetolicis quis un-
quam audivit? Verum longior sum, quam ne-
cesse est. Videamus quid viros doctos post
Hesychium praecipue moverit. Nam Dicaear-
chum sublestae fidei hominem, quem citant,
nihil moror, & lubens concedo hoc vasis ge-
nus apud Aetolos, agrestes homines, in usu
fuisse rusticum nempe, ut constat ex locis
collectis in Edit. Callimachi Ernestiana Tom. I.
pag. 344-345. Adde Macrobi. Saturn. l. XI. c.
4. & Athenaeum l. XI. c. VII.). Tempus ef-
fet ab huiusmodi citationum genere abstinere.
Quamdiu enim male cocta recoquimus? Maioris
concedo & praecipui momenti esse quod addit
Theocritus vers. 57-58.:

Τῷ μὲν ἐγὼ πορθμῆι χαλυδωνίῳ αἰγά τ' ἔδωκα
ὄνον, καὶ τυρόεντα μέγαν λευκῷο γάλακτος.

Ego vero mihi videor prope a veritate abesse,
si poetam existimem hoc loco simile quidpiam
intelligi velle, quod habet Homerus illustri loco
II ψ 740-747. his versibus:

Πηλείδης δ' αἰψ' ἄλλα τίθει ταχυτῆτος ἄεθλα,
Ἀργύρεον κρητῆρα τετυγμένον· ἔξ δ' ἄρα μέτρα
Χάνδαυεν, αὐτὰρ κάλλει ἐνίκα πάντα ἐπ' αἶαν
Πολλόν, ἐπεὶ Σιδόνες πολυδαίδαλοι εὖ ἤττησαν,
Φοίνικες δ' ἄγον ἄνδρες ἐπ' ἡρωιδέας πόντον,

Στήσαν δ' ἐν λιμένεσσι· Θόαντι δὲ δῶρον ἔδωκαν·

Τῖος δὲ Πριάμοιο, Λυκάονος, ὦνον ἔδωκε

Πατρόκλῳ ἥρωϊ Ἰησονίδης Ἑυνηος.

Paucis : piratae maximam partem fuerunt Aetoli;
& latrociniis maritimis cum in horum manus
venissent huiusmodi opera Sidone vel alibi affa-
bre efficta, ea victu deficiente saepe levi pretio
permutarunt. Sed de hoc aliorum sit iudicium.

Locus, qui est de Deorum comparitione

vers. 81-98. partim emendatus,

partim illustratus.

IN toto hoc loco exquisitum poetae iudicium
cernitur, etsi minus video notatum ab eru-
ditis. Nam cum idyllium hoc Veneris vindi-
ctam ob spretum amorem pro argumento ha-
beat, ad lamenta Daphnidis accurrit primo
Mercurius, cuius filius habitus est; cum eo
confertim pastores. Ex quo pulchre intelli-
gitur, Daphnida doloribus ob amorem miserum
in modum confici. Venit & Priapus deus ru-
sticus ac falacissimus omnium, τρύπανον ἀπο-
λικόν nescio cui veterum dictus, neque alio
amore quam vulgari & obsceno delectari so-
litus. Qui deus apte mehercle & ad propo-
situm accommodate inducitur a poeta. Quippe
& quo infaniae devenerit Daphnis ille amo-
ris olim inimicus ac ludicator puellarum,
hinc intelligimus, & cum sequente Veneris ap-

paritione consentit egregie, efficiturque, ut
vindicta deae,

ἢ τὸν μὲν εἰκονθ' ἡτυχῇ μετέρχεται·

ὃν δ' ἄν περιστὸν καὶ φρονῶνθ' ὀρημέγα,

τῶτον λαβῶσα καθύβριζει,

(si choro apud Euripidem fides, Hyppol.
vers. 443-447.) clarissimo in lumine posita
exhibeatur. Tum vero elucet e Priapi sermo-
ne mira quaedam & ob id ipsum grata legen-
tibus rerum conversio. Etenim quae puella
prius Daphnida in sui amorem pertrahere omni
ope in vanum conata erat, ea nunc amore, ut fit,
in odium converso perditte amantem fugiebat.
Hic enim loci sensus naturalis ac genuinus, quem
miror interpretes latuisse. Nam mire se tor-
quent exponendo vers. 85. cum alii ζατεῦσα
δύτερως, alii ζατῶσα, alii aliter legendum exi-
stiment, neque tamen ullus, Brunkio excepto,
scripturam vulgatam ζατοῖσα, quae defendi
nequit, expellere ausus sit. Quid? quod
Scholiastes, cum sentiret, nympham fugere
debere dici potius quam quaerere, quod idyl-
lii argumentum & contextus poscit, eo dedu-
ctus est, ut poetam hīc εἰρωνείας uti crederet.
Εἰρωνεύεται δὲ, inquit; ζητεῖ γὰρ αὐτὸς μάλλον, &
ζητεῖται ὑπὸ τῆς νύμφης. Ironiam si demas, recte
cetera. Verum difficultas facile tollitur, si
Wartoni coniectura ζαλοῖσα, etsi Pagninius
observatione indignam iudicaverit, Brunkio
duce, in textum recipiatur. Proprie enim

ac eleganter exprimitur verbo *ζηλώω* aegritudo illa animi & odium, quod amorem vel spretum vel ludificatum sequi solet, praesertim cum is quem ardentem amaveris, alii cuidam videatur favere. Quippe quid id aliud quam *ζηλοτυπία* quaedam, quam desiderio faciendo, ut sentiat, qui offenderit, vestiat se amor & obtegit? Ac quo teneriores amantium animi, eo fere id genus aegritudinis innascitur iis facilius ac insidet altius.

Neque vero solum in hac lectione emendanda variant eruditi, sed paulo minus etiam in vocabulo *δύτερός* exponendo eodem versu haerent. Nempe dum mythologorum anilem fabulam quae Theocriti certe non est, pertinaciter tenent, his se spinis implicarunt. Graecum interpretem eum, qui locum explicat his verbis: *δύσκολον ἔρωτα ἔχεις καὶ παντελῶς ἀπροσμήχανον*, longius puto abesse a sensu poetae, multo vero propius accessisse alium, qui ita interpretatur: *δύτερός τις ἄγαν εἰ, ἢ γὰρ ἐκ εἰδῶς ἐρᾶν, & καλῶς διοικῆται τὸν ταυτὶ ἔρωτα δυνάμενος*. Quae expositio & argumento carminis & Priapi personae videtur convenire, cuius eam totam orationem esse vel leviter inspicienti patet. Locum integrum exscribam:

ἦνθ' ὁ Πρίαπος,

Κῆφα· Δάφνι τάλαν, τί τυ τάνεαι; αἱ δὲ γε κῆρα
Πᾶσαν ἀνὰ κράναν, πάντ' ἄλτεα ποσσὶ φορεῖται
Ζαλοῖτ'· ὃ δύτερός τις ἄγαν καὶ ἀμήχανος ἐσσί.

Βώτας μὲν ἐλέγευ, νῦν δ' αἰπόλῳ ἀνδρὶ ἔοικας.

Ἄιπόλος ὅκῃ ἐσὸρῇ τὰς μνηάδας, οἷα βατεῦνται,

Τάκεται ὀφθαλμῶς, ὅτι ἔ τράγος αὐτὸς ἔγεντο.

Et pauca quae sequuntur; quae Pagninus sic italice convertit:

Priapo venne e disse: a che ti struggi,

Daphni meschino? e la donzella in traccia

Di te pur corre [ζατοῖσα legens] ad ogni bosco e fonte.

Ah troppo in amar folle e senza freno!

Bisfolco eri chiamato, or ben somigli

Un capraro. Il caprar quand'egli guata

Il suo belante gregge in danza, gli occhj

Struggendo va, perch' ei non nacque un irco.

Ego vero graeca sic opinor exponenda ex dei illius plane more & ingenio: „ Venit

„ Priapus & dixit: Daphni miser, quid est,

„ quod ita tabescas? Puella, cuius amore lan-

„ gues, tibi irata per montes sylvasque fertur

„ fugiens. Ne tanto dolore lamentisque pro-

„ sequaris te fugientem. Amator es nimium

„ profecto ineptus & consilii inops: sola non

„ est, sunt aliae, quae faciliores tibi se prae-

„ bebunt, quibuscum rem habeas; siquidem

„ nescio quomodo te video immutatum. Nam

„ cum antea esses temperans ac tui potens,

„ nunc subito vel ipso puellarum adspectu ex-

„ ardescis velut caprarius. “ Nisi vehementer

fallor, hoc aut simile quid poeta voluit, ita

eius videtur congruere proposito. Neque enim

si quid recte iudico, Priapum in scenam ducit, ut consolaretur, & paulo minus etiam, ut promiscuam Venerem exprobrans contristaret miserum. Et commiseratio solet abesse ab eo deo, et certe abest accusatio libidinis; rusticiori modo significat, pastori quid acciderit mali, suo more loquitur, ut apud Horatium Sat. VIII. libri I. ut apud Catullum Carm. XX., ut in Priapeis vulgo. Ita belle puto cohaerere & unius coloris effici eius orationem vers. 81-91. quam quomodo Pagninius tum interpretem latinum tum Heinsium secutus rediderit, vidimus. Hic enim vocem *δύσερός* de amoris immoderatione ac impotentia exponendam contendit. Non nego, sequentia videri quodammodo consentire, sed velim exempla huius significationis attulisset. Nam versus quem citat idyllii VI., in quo eadem vox recurrit, is enimvero egregie mecum facit. Quare ne mihi succenseat Brunkius, quod eius sententiae esse nequeam ad illum versum afferentis: „ *Alibi* „ *ut bene notat Heinsius, eum notat, qui in* „ *amorem nimium effusus est, nec modum sui* „ *tenet, sed hic debet notare eum, qui aegre* „ *ad amorem excitatur, ut Scholiastes exponit.* Immo ineptum amatorem, *ὃν εἰδόντα ἔργον*, ibi significat clarius etiam, ut suo loco me ostensurum spero. Idem fere sensus in Homeri loco, Il. Γ, 38-39. ubi cum Paris primum provocans mox Menelao conspecto recessisset,

Τὸν δ' Ἐκτωρ ἔνευσεν ἰδὼν αἰσχροῖς ἐπέεσσιν·

Δυσπαρι, εἶδος ἄριστε, γυναιμανές, ἡπεροπευτὰς.

Quod ego verterem: *inepte sane & homo nihili,*
minus ut interpretes latini: *infelix Pari!* Pau-
lo fortius quam decebat, sed non male Cl.
Cesarotti:

Ahi alma imbelle,

Battaglier donnajuolo, uomo di fango.

Idem poeta Od. ψ, 97. parum absimili sensu
Telemachum dicentem facit:

Μῆτερ ἐμὴ, δύσμητερ, ἀπηνέα θυμὸν ἔχουσα.

& apud Euripidem Orest. vers. 1388. δύστελενα
occurrit, ubi *Elena trista* accurate vertit P.
Carmeli: Quid multa? Theocritum puto &
Heinsii explicationem vocis δύστερως ignorare, &
opinionem Valckenarii de vocabulo ἀμήχανος,
quod inconstantiam nullo modo mutabilem ait
denotare, hinc quidem respuere. Si quis au-
tem offenditur persona Priapi ipsa, quippe
quae seria importune videatur turbare, is
quaeso meminerit, & ita fere evenire in vita,
& veteribus placuisse, qui, ut Anglorum poe-
ta summus Schackspearius, ut galli nostri tem-
poris vulgo, comica tragicis immiscere sunt
soliti. Exemplo est Homerus Il. B, 212-272
& X, 777-784. & Theocritus adeo hoc ip-
sum idyllium ita finiens:

αἱ δὲ χίμαιραι

Οὐ μὴ σπινθάτε, μὴ δ' ἄγος ὑμῖν ἀναστῇ.

Atque hoc loco memorabile exemplum

editum diversitatis opinionum, quo doctissimi viri non raro distrahuntur. Audiamus quaeso Dan. Heinsium cap. 1. lect. Theocr. „ Scribo non ζατέυσα sed ζατῶσα, inquit, sensu longe alio quam hactenus suspicatus est quisquam. Tota haec oratio nympphae Echenaidis est exprobrantis Daphnidi vulgivagam Venerem καὶ ὄρμην ἄσχατον. Juro Theocriti Veneres, locum non esse, qui minus ab interpretibus intellectus sit, cum iis quae sequuntur. Graecus interpres orationem putat esse consolantis Daphnidem Priapi, cum sit indignantis puellae, cui fidem fregerat, quamque inconstantia sua offenderat: itaque tot errores committit, quot verba sequuntur. Tota increpatio nihil aliud est quam libidinosi hominis character, non infelicis, quo factum est, ut viri docti nihil in tota oratione puellae perceperint, cum etiam cuius ea esset ignorarent, (immo Heinsius nihil hinc recte percepit). Et paucis interiectis: festiva, lepida, venusta est haec puellae oratio, quae nec puellae quidem antea esse scietatur (nempe Heinsio magistro opus erat). Quid ad haec tam confidenter, & magnifice dicta Brunkius? „ Decorum, ait, nullam rationem habent, & ut verum fatear, nihil intelligunt in hoc idyllio, qui verba haec nympphae tribuunt. Sunt ipsius Priapi, cuius personae maxime conveniunt, quae sequuntur εἰπὼς

„ ὅκν' ἐσορῇ ec. Qui in mentem inducit, talia
 „ nympham locuturam fuisse, hic neque Δρύαδα
 neque Ναίδα, sed Πορνεΐαδα nympham e lupa-
 „ nari sibi fingit “. Vid. Anal. graec. Tom. III.
 p. 67. Sed hoc ὁδὸς πάρεργον.

Denique versu 94. quod idyllii caput est,
 comparet Venus ipsa

Λάθρη μὲν γελάοισα, Βάρυν δ' ἀνὰ θυμὸν ἔχοισα.

*Venne Ciprigna ancor dolce ridendo,
 Ridendo di soppiatto e grave doglia
 Fuor simulando.*

Ita Pagninius. Nollem τὸ ancora falsum hoc
 loco. Nam princeps ea persona est, cuius
 gratia reliquae praecesserunt. Tum expressit
 nihilo fere plus quam Horatianum illud Lib. III.
 Od. 27.

Aderat querenti

Persidum ridens Venus.

Sed modum quoque addidit Theocritus, quasi
 diceret „ Labris quidem tacite ridebat, sed ani-
 mum ira commotum superciliis & fronte monstra-
 bat. “ Atque sic versum existimo recte ex-
 plicari. Non urgeo adverbium ἀνὰ, quod
 sensum habere debet, & aptissimum habet,
 quem expressi. Facile patet, Veneris verba
 quae sequuntur, esse irridentis, animum in-
 dignantis. Nam vindicta cum voluptate con-
 iuncta esse solet; illa fronte, haec ore decla-
 ratur. Ac quod magis me movet, ut ita
 existimem, est luculentus locus Homeri Il. O,

101-103. quem vix dubito poetae menti ob-
versatum. Ibi Iuno acriter increpata a Jove
quum tecte & paucis verbis diis congregatis
nuntiaffet, eum mala minari universis,

Ὠχθησαν δ' ἀνὰ δῶμα Διὸς θεοί· ἡ δ' ἐγέλαισε
Χείλεσιν· ἔδ' ἐ μέτωπον ἐπ' ὀφρύσι κυανέησιν

Ἰάνθη.

Labris illa ridebat, non tamen frontem su-
per superciliis nigris exilaratam habebat. Quo
quid eo loco aptius veriusque dici possit, ne-
scio.

Theocritum imitatus est, ut solet, Vir-
gilius Ecl. X. vers. 9-30. Cui animus est,
poetae utriusque locos conferre, eum persua-
sum habeo operam suam bene collocaturum.

*Locus insignis vers. 102-103. integritati
restitutus.*

Hunc locum diversissimis modis tentatum
a criticis & pene iam desperatum unius lit-
terulae transpositione reddere verae scriptu-
rae mihi visus sum. Sed primum interpretes
ex ordine audiamus, etsi eos ego tardius,
coniecturae meae opem & auctoritatem quae-
rens consului. Versus 102. corruptelam &
manifestam & antiquissimam arguit tum Scho-
liastes, cui iam fabula de Scle Martis cum
Venere congressum indicante ex Od. Θ, 267-
365. in mentem venit, & Eustathius, qui il-

lum paulo diverso sensu bis citat Il. X. et Od. γ. tum vero lectionis varietas in codicibus & primis editionibus singularis. Quare ad locum emendandum nihil omnino ex iis auxilii; Solem qui se nescio quomodo importunius intrusit, & quem minime hîc quidem puto exspectes, omnes habent. Quid autem viri docti?

Henr. Stephanus eos versus sic dedit in editione poetarum graecorum heroici carminis Parisiis 1566. fol. quae prima est

Ἡδὴ γὰρ φράσδει πάνθ' ἄλιος ἄμμι· δεδύκει

Δάφνις κείν' αἶδον κακὸν ἔσσεται ἄλγος ἔρωτος.

Eodem modo ante ipsum Calliergus & Aldus, nisi quod punctum ponunt post ἄλιος, teste Wartono. Non enim hos vidi, & quod aegre fero, alii aliter citant. Conf. Pagninium not. ad hunc versum, & Stephanum ipsum paulo inferius de scriptura edit. Flor. loquentem. Quod si in libris impressis fieri vides, quid in manu exaratis putes evenire? Sed hoc obiter. Is itaque quomodo locum ediderit, vidimus; aliter tamen censet scribendum in nota, quam, quia princeps est editorum Theocriti, & eum recentiores plerique secuti sunt, integram dabo. „*Lectionem Flor. edit. probo*, inquit, *in eo quod ἄλιον scribit & quod infinitum etiam habet, sed quem malim cum εἰ scribere, ut apud Eustathium legimus: rursus eandem*

improbo in eo, quod distinguit post Δ'αφνις, non ante. Veram enim hanc esse lectionem arbitror: ἡδὴ γὰρ φράσδῃ πανθ' ἄλιον ἄμμι δεδύκειν (pro δεδύκειν quod leve) Δ'αφνις κείν' ἔσ. ut sit: Jamne ergo dicis omnem solem occidisse? id est, iamne de vita nostra actum esse dicis? iamne extremum vitae diem instare ais? Videamus autem (ita prosequitur locum explicans), quam belle haec inter se cohaereant. Dixerat illi Venus: Tu gloriabaris fore ut amorem subigeres; nonne tu contra ab Amore saevo subactius es? Ex quibus Veneris verbis colligit Daphnis, et eam et ejus filium Amorem (quem ut personam introducere, quod Ἔρως in Edit. Flor. scribitur, non est necesse) omnes machinas ad perdendum ipsum adhibuisse, adeo ut nulla spes vitae supersit, (quae vere & accurate satis). Respondet itaque: Jamne ergo solem omnem nobis occidisse putas? Quibus verbis subjungit: Δ'αφνις κείν' αἰδῶ etc. id est, Daphnis etiam apud inferos erit acer dolor Amori, nempe: atqui etiamsi mori me contingat, vel ipsa umbra vehementes Amori molestias exhibebit. Lego autem κακὸν ἔσσεσθαι ἄλγος Ἐρωτι, ut legitur in Flor. „ In quo ultimo equidem laudo secutum eum esse, quod sciam, Brunkio excepto, neminem. Nam „ hīc certe „ ne umbram quidem sententiae Theocriti „ (Stephani verbis utor id iudicii ferentis de „ antiquioribus quibusdam huius loci versionibus

„ bus latinis ibid.) servatam esse , mecum ,
 „ ut spero , fatebuntur omnes . Sunt autem
 „ plurimi alii loci , quorum , etsi non ita
 „ depravatorum , ineptissimae extant & expo-
 „ sitiones in graecis Scholiis & interpretatio-
 „ nes sive ad verbum , sive carminibus man-
 „ datae “. Sic ille :

mutato nomine de te

Fabula narratur .

Verum addit continuo quasi sibi diffidens :
 „ Hoc sensu si quis aptiorem norit , proferat ;
 ego certe nullum perspicio , & quem affert grae-
 cus Scholiastes , plane ineptum esse puto “. In his Stephani Lectionibus cernimus summam
 difficultatis , quae interpretes vexat ; quam eo
 fere redire existimant omnes , ut aut ἄλιος aut
 ἄλιον legatur ; in hoc solo dissentiunt maxime ,
 cetera ex alterutro sequuntur , & haud magni
 momenti sunt .

Casaubonus Lect. Theocr. cap. 2. „ non est
 dubitandum , ait , recte hunc versum

” Ἡδὴ γὰρ φράσδει πάνθ' ἄλιον ἄρμι δεδυκεῖν .

ex Eustathii commentariis sic esse emendatum “

(a Stephano , ut vidimus) . Paulo aliter Hein-
 sius , qui quidem ridicule sane per ἡλὶς δύσιν
 coecitatem Daphnidis intelligit :

” Ἡδὴ γὰρ φράσδει πάνθ' , ἄλιον ἄρμι δεδύκειν .

Δάφνις κείν etc.

Eum sequitur Valkenarius vir summus in his
 litteris , atque sic interpretatur locum : „ Odio-

sa Venus, Venus mortalibus inimica, (omnia enim iam indicant, Solem, nempe vitae, nobis occidere); Daphnis etiam apud inferos amoris infortunati erit documentum. Ad quae recte, ut mihi videtur, animadvertit Wartonus, omnia fortasse obvio faciliq[ue] sensu potius intelligenda esse. Eadem vestigia premit Reiskius hoc modo textum exhibens:

(Ἡδὴ γὰρ φράσδει πανθ') ἄλιος ἄμμι δεδύκει.

Δάφνις κείν etc.

„De lectione dubium non est, ait, quin ἄλιος vera sit, sed de ratione verba discriminandi laboratur.“ Sed hic minimus labor, si illa certa esset. Qui viri docti cum solem figurato sensu pro fato supremo poni a poeta censuissent, Brunkius in textum suum denuo reduxit Solem furtivarum nuptiarum indicem, ita scribens:

Ἡδὴ γὰρ φράσδει πανθ' Ἄλιος ἄμμι δεδύκει.

Δάφνις, κείν αἰδοῦ κακὸν ἔσται ἄλγος ἔρωτι.

Nempe ut explicat: „Odiosa Venus, tui enim pueri malas artes admoto lumine mihi patefacit Sol, quem nec tua furta scis olim latere sivilisse. Moritur Daphnis, & apud inferos etiam gravi dolore Cupidinem uret“. Belle mehercle et argute. Sed videamus quaeso viri fiduciam. „Hic est, inquit, totius huius loci unicus, verus ac manifestus sensus, quem sic παραφράζειν necesse fuit, ut magis elucesceret. Tam variis modis tentatum ac expositum fuisse variis eru-

ditis profecto mirum est “. Immo enim vero mirum, solem tot viris eruditis & maxime omnium Brunkio tantam umbram tectisse.

Ita vero coniicio, Theocritum scripsisse:

Ἦδη γὰρ φράσδῃ πανάθλιον ἄμμε· δεδύκει

Δάφνις, κείν αἰδᾷ κακὸν ἔσσεται ἄλγος ἔρωτος.

Sed versus, qui proxime antecedunt, addam:

Τάνδ' ἄρα χῶ Δάφνις ποταμείβετο· Κύπρι βαρεῖα,

Κύπρι νεμεσστατὰ, Κύπρι θνατοῖσιν ἀπεχθὴς.

Quos ordine hoc modo exponens ad mentem poetae quam proxime mihi videor accedere:

„Cui Daphnis sic utique (ἄρα) respondit: Intellego te, Venus molesta ac invisa (βαρεῖα), vindictae avida, mortalibus inimica, intelligo! quippe iam dicis me omnimode infelicem ac plane miserrimum (πανάθλιον levissima mutatione litteris α & θ transpositis); occidit Daphnis & apud inferos quoque erit tristis dolor, id est, triste ac miserum documentum amoris.

Hanc expositionem iudicibus non corruptis & vulgarem utramque accuratius & aequo animo conferentibus facile me spero probaturum. Ut mittam sententiam Brunkii, quae refutatione non eget, altera communis semper mihi visa est durior & abhorrens a stili tum simplicitate tum convenientia, qua Theocritus utitur singulari, ac paulo magis etiam a gravi animi commotione, qua paene opprimi Daphnidem cernimus. Loquendi modus est ille rarissime, ne dicam nunquam obviis, & longius quae-

situs, minusque, opinor, convenit huic acerbissimi doloris generi, qui dolor quo simplicius, eo sese exprimit verius. Quid autem voce πανάηλιον simplex magis & accommodatum? Nam quod Od. γ, 366. citant, id quod volunt, certe non probant. Neque enim proverbialis locutio ulla; inter complura proximi luctus indicia recensetur & illud, quod hodieum videmus accidere mulierculis mirum saepe & mali ominis, nempe solem disparuisse, & diem, repente credo, obscuratum. Sane Eustathius de solis eclipsi potius intelligendum censet. Hinc eiusmodi locutio si nata esset, ut ὁ ἥλιος ἔμοι δεδύκει diceretur pro *moriar*, vel *vitae spem omnem perdidit* (nam variant in phrasi ipsa exponenda), id miror, eam apud solum Theocritum solo hoc loco, quod sciam, reperiri. Quam si patiamur stare, & diverso modo videtur responderi a Daphnidē quam expectes, & πάντα abundare, & minus cohaerere oratio. Cum enim indignabundus deam illudentem alloquatur: Κύπρι βαρεῖα, Κύπρι νεμεσάτα, Κύπρι θνατοῖσιν ἀπεχθής, videtur sequi debere: Ἦδη γὰρ φράσδῃ, non φράττει, quae lectio inscite resilit ab allocutione neque eundem colorem tenet cum verbis consequentibus ἔρπε vers. 105., ὅπως σάτῃ vers. 112. λέγε vers. 113. Quod si ita sit, δεδύκειν scribendum esset, nisi Reiskii correctionem malimus. At δεδύκει ita consentit egregie cum verbo sequente ἔσσεται,

ut vix dubitandum, quin vera scriptura sit, *Occidit, iamiam subiturus est tenebras Daphnis: & apud inferos quoque erit &c.* Ac placet scripturam utramque meliorum codicum consensu & Eustathii testimonio, & quemadmodum lepide Wartonus, venustatis auctoritate confirmari. Adde, quae leviora, numerum pluralem ἄμμι alieniorem videri a carmine pastoralis ac usu poetae, qui singularem constanter habet & in hoc idyllio, & in undecimo similis plane argumenti, cuius versu 42. ἄμμι rarum alibi pro με adeo posuit; & verbum φράζομαι apte iungi cum πανάθλιον, quippe quod animo versandi ac declarandi sensum comitem habere solet, ut sententia sit: *Declaras his verbis quod animo statuisti, me perditum.* Est denique usitata tragicis vox ἄθλιος, & usitatissima sunt huiusmodi composita poetis omnibus. Ex multis exemplis unum proferam, quod cum hoc ipso loco convenientiam quandam habet. Euripides Hyppol. vers. 681–682. postquam chorus Phaedrae amore languenti de nutrice nuntiaverat:

Φεῦ, φεῦ. πέπρακται, καὶ κατῴρθωνται τέχναι,
Δέσποινα, τῆς σῆς προσπόλη· κακῶς δ' ἔχει,

illam ita loquentem facit:

ὦ παγκρατὶς καὶ φίλων διαφθορά,
οἱ ἐργάσω με;

Tum vero vox πανάθλιον ipsa, etsi perquam raro, occurrit tamen illustri loco apud Sophoclem

Philoct. vers. 1054. ubi iste acerbe conquerens ad Ulysses :

Καίτοι σὺ μὲν κλοπῇ τε καὶ ἀνάγκῃ ζυγεῖς
Ἐπλεῖς ἅμ' αὐτοῖς · ἔμὲ δὲ τὸν πανάθλιον
Ἐκόντα πλεύσανθ' ἑπτά ναυσι ναυβάτην
Ἀτιμον ἔκβαλον.

Simili composito utitur Homerus in gravissimo luctu Priami describendo Il. Ω, 255.

ὦ μοι ἐγὼ πανάποτμος, ἐπεὶ τέκον υἱὰς ἀρίστας
Τροίῃ ἐν εὐρείῃ, τῶν δ' ἔτινα φημὶ λελεῖσθαι.

Quod dubium movere possit, solum est metrum. Nam syllaba παν vocali sequente ubique brevis in πανάθλιον si vera est coniectura, produceretur. Nolo hic licentia poetica neque prosodiae graecae minus adhuc exploratae ratione me defendere. Meliora sunt quae afferri possunt. Syllabam natura brevem longam effici aiunt, cum re ita ferente talis pronuntiaretur, vide quae acute notat Clarkius ad Homeri Il. A, 51. & alibi saepe. Sed eius regulae postquam plures casus enumeravit, unum oblitum esse credo, eum nempe, quum versus natura aut certa syllabarum collocatio ad vocem quandam paulo fortius signandam instituta ita duceret vel mediocriter intelligentem, ut in principio quoque brevem syllabam necessario gravans produceret declamando. Ut vela contraham, duo sola exempla afferre lubet, unum ex Theocrito, qui Id. VI. vers. 19.

ἢ γὰρ ἔρωτι

Πολλάκις, ὧ Πολύφραμε, τὰ μὴ καλὰ καλὰ πεφανται.
 Hic penultima vocabuli καλὸς apud Homerum
 semper longa, apud atticos contra quasi sem-
 per brevis primum corripitur, dein produci-
 tur uno eodemque versu. Alterum Homerus
 exhibet Od. N, 223.

σνεδοθε δὲ οἱ ἦλθεν Ἀθήνη,

Ἀνδρὶ δέμας εἰκυῖα νέω, ἐπιβώτορι μήλων
 Παναπάλω.

In nostro loco & syllabae longae, quae praee-
 dunt, & fabulae filius ipse innuit, πην ἰctu for-
 tiori pronuntiandum. Verbis enim ἤδη γὰρ φράσ-
 δη πανάθλιον ἄμμε, liquet pastorem dicere velle:
Amore aegrum me sentiebam ante, sed spes
supererat, ex his doloribus emersurum. Nunc
vero me dicis omnino miserum. Ex quibus
 omnibus facile, puto, efficitur, solem hīc
 factitium esse ac probabiliter inductum a li-
 brario vel grammatico etiam inepte ingenio-
 so, qui cum ἄμμι forte legisset, in quo mi-
 rum nullam inveniri varietatem scripturae, &
 prima syllaba vocis πανάθλιον, quam in eius-
 modi compositis corripī sciebat, producta
 offenderetur, ac fabulae quam Homerus tam
 lepide narrat, meminisset, litteras α & θ lo-
 co movens perquam scite acuteque emendare
 poetam sibi visus sit. Est id omnino ex mo-
 re atque ingenio scholae Alexandrinae & se-
 quioris aevi grammaticorum; omnes certe ap-

paret eam emendationem avide amplexos esse. Quod cum poeta attentius perlecto scribam, non possum non mentionem aliquam iniicere suspicionis, quae pluribus locis in mentem venit lectionis varietatem conferenti accurateque consideranti. Facilius nihil quam ut fallar, sed textus depravatio mihi quidem videtur esse antiquissima, & nullus e codicibus, quos cognitos habemus, satis vetus ac permagna auctoritatis, sed ii eiusmodi, ut ex uno alterove exemplari eoque multum forsitan interpolato & notis marginalibus maculato omnes fluxisse, ac poetam quasi ex naufragio aegre emerxisse conicias. Verum hujus rei viros doctos velim esse iudices.

Versum 103.

Δάφνις κέν αἰδομένη κακὸν ἔσται ἄλγος ἔρωτος,
quod attinet, eo paulo obscurius, utpote μαντικῶς, sententia exprimitur, quod ipsum placet. Eodem fere modo dicendi utitur Euripides Hyp-
pol. vers. 1429. ubi Diana Theseum consolans de filio moriente praedicit inter alia:

Ἄει δὲ μυστοποιὸς εἰς σὲ παρθένων

Ἔσται μέριμνα.

Caeterum locum egregie illustrat Virgilius ita canens Aeneid. Lib. VI. vers. 440-444.

*Nec procul hinc fusi partem monstrantur in omnem
Lugentes campi. Sic illos nomine dicunt.*

Hic quos durus amor crudeli tabe peredit,

Secreti celant calles et myrtea circum

Silva tegit, curae non ipsa in morte relinquunt.

Atque haec eo notavi longius, & emendationis acta quasi colligens, seriem iudiciorum criticorum & utriusque partis rationes non minus quam meae coniecturae momenta universa descripta exhibui accuratius, idemque porro in locis praecipuis faciam, ut prosum studiosis; non certe ut quidquam detrahाम de gloria et existimatione eruditorum hominum, quos in magnis & arduis operibus interdum dormitantes qui non ferat, aut qui eos propterea minoris faciendos putet, is mihi ab omni humanitate & modestia alienissimus esse videtur. Quam Mureti sententiam optimo iure meam facio.

*De aliquot aliis locis tum emendandis
tum illustrandis coniecturae.*

Iam versus primi duo interpretes prope omnes offenderunt. Nec puto immerito. Eorum scriptura vulgaris haec:

Ἄδύ τι τὸ ψιθύρισμα καὶ αἱ πίτυς, αἰπόλε, τήνα,

Ἄ ποτὶ ταῖς παγαῖσι, μελίσδεσαι· ἄδύ δὲ καὶ τὸ
Συρίσδες.

Quos versus non minus eleganter quam accurate reddit Pagninius ita:

Caprar, quel pino colà presso i fonti

Dolce sibilo temprà e la sampogna

Tu dolce suoni.

Etenim vere mihi videtur observare Reiskius;

arborem et pastorem hic comparati ac prius καὶ ad sequens referri, neque assentior viro docto nescio cui, qui in Bibliotheca litteraturae germanicae universae Tom. 44. part. I. affirmavit το ψιθύρισμα & α πίτυς sibi respondere. Potius ex hoc ipso quod librariis forsitan idem videretur, suspicor natam vocularum καὶ & τὸ transpositionem. Nam ita locum scribendum, atque interpungendum coniicio:

Ἄδύ τι καὶ ψιθύρισμα, τὸ α πίτυς, αἰ πόλε, τήνα,

Ἄ ποτὶ ταῖς παγαῖσι, μελίσδεται· αἰδύ δὲ καὶ τὸ
Συρίδες.

nempe: „*Dulce sane quid est & susurrus, quem pinus illa, quae ad fontes, edit; dulce vero & tu fistula modularis*“. Nolo tamen coniecturam valde urgere. Si quis cum Reiskio, & Köhlero legere malit:

Ἄδύ τι τοι ψιθύρισμα καὶ α πίτυς, αἰ πόλε, τήνα,

Ἄ ποτὶ ταῖ παγαῖσι, μελίσδεται· αἰδύ δὲ καὶ τὸ
Etc.

ita ut, in το excidisse putandum sit, per me licet. Quod maxime displicet, est articulus το ita construendo: καὶ α πίτυς αἰδύ τι τὸ ψιθύρισμα μελίσδεται. Respondere sibi debent α πίτυς & τυ, sic videtur.

Vers. 30. dicitur

Κισσός ἐλιχρύτῳ κεκοινισμένος.

Hoc male ut saepe interpretes Latinus: „*Hedera helichryso adglutinata*“, Paulo probabilius Pagninus: „*Ellera iunta d' elicrifo*“.

Auripigmento forte credidit adpersum vas pastorale. Explicationem unice veram ex Cl. Heynii nostri editione Virgilii insigni lubet subiicere. Is ad Ecl. III., 38. haec inter alia: „*Totum poculum ambit acanthus flexibus suis; ad summam oram hederæ & helichrysus sunt implicitae inter se mutuis nexibus; ex his expressit illa Maro*: τῷ περὶ μὲν χεῖλῃ μαρῦεται ὑψόθεν ἰσσοσ, *ambit oram vasis hederæ, κισσὸς ἐλὶχρυτῷ κενονισμένος flore helichryso* (de quo modo dubitare possunt, qui Idyll. II., 78. legerant?) *vestita, implicita* “. Addit vir doctus in Bibliotheca citata paulo ante, eam esse hederam poeticam quam dicunt, fructu flavo, & ad hanc alludere plura graecorum epitheta. Eius coloris maculis Tournefortius hederam conspersam reperit in maris nigri littore. Omnia undique colligenti apertior ad veritatem aditus.

Sed difficilius est, certa quadam coniectura statuere de versu 51. multum tentato ab eruditis. Vulpes describitur, quae

Πάντα δόλον τεύχοισα, τὸ παιδίον ἔπριν ἀνάσσειν

Φατὶ, πρὶν ἢ ἀκράτισον ἐπὶ ξηροῖσι καθίξει.

Vox ἀκράτισον, quam omnes libri habent, displicet. Solus codex nescio qui nec quantae auctoritatis Fulvii Ursini habet ἀνάρισον, quae lectio mihi quoque placeret, quod scio quam sit parvi momenti, nisi grammatici cuiusdam coniectura aut glossa esse potius videretur & e margine in textum migrasse. Maius est ean-

dem placuisse Vossio, Toupio, Wariono, Valckenario, & Pagninio, ne alios memorem. Bene certe conveniret contextui versus ita constitutus:

Πρὶν ἢ ἄριστον ἐπὶ ξηροῖσι καθίξῃ.

Ad id enim vulpecula ait, omnes se dolos tendere, ut puerum cibo privet penumque ei a matre provisum sibi auferat. Est autem probabile, paulo largiorem provisionem intelligi datam puero vineae custodi. Scholiastes unus videtur legisse ἀρχτισμόν, & explicat nescio quid cogitans hoc loco τὸν ἀπὸ τῶν βρωμάτων κόρον τε καὶ μέθην; quam eandem vocem alius ientaculum exponit, addens tamen id quod hīc videbat convenire potius ἐνταῦθα δὲ ἀκράτισον ἀντὶ τῆς ἀγευστον; nisi tertii cuiusdam hoc scholion sit cum reliquis confusum, ut videtur. Omnes apparet in ea voce quodammodo haesisse. Ceterum parum refert, ientaculum an prandium ponatur, sed ἀκράτισον aut simillimam vocem velim, quae cum praecedenti τὸ παιδίον coniungi possit. Id enim puto hīc petere orationis concinnitatem, cui poeta mirifice studet. At ἀκράτιζομαι est ientari, unde ἀκράτισον contrarium significaret eius, quod videatur congruere. Auberius vocem exponit *ientari solitum, ientaculo non facile carentem*: non fane male, si huius generis verbalia eo sensu usurpari exemplis constaret. Aliud dubium movet auctoritas Brunkii, qui postquam

ἀνάρισον in textum receperat, poenitentia tactus haec in nota ad hunc versum: „Nondum integer excusus erat Theocritus (Analect. Tom. I.) quum cl. Toup errorem deprehendi, quem hic inconsiderate sequutus sum; revocanda librorum omnium lectio ἀκράτισον, quae genuina est & nullis coniecturis sollicitanda.“ Eam bene ait interpretari Stephanum Thesaur. Tom. II. pag. 136. τὸν μηδενὸς ἐγκρατῆ. Is autem loco citato nihil plane de suo, a verbo κράτεω vocabulum deduci a quibusdam narrat, quia prima syllaba quae hīc corripitur, in ἀκρατον longa sit, quasi vero quantitas metrica apud graecos minus multas exceptiones pateretur, & fugisse veteres grammaticos harum minutiarum studiosos credibile esset, nisi licuisset poetae recedere. Et eandem vocalem α in eiusdem originis verbis Homerus corripit vid. Od. K, 362. Sed Toupīi sententiam integram, quod fortius alius pro ἀνάρισον pugnat, exercitationis criticae gratia exscribam: Idem ἀνάριστος & ἄγευστος sive ἀνὰκρατιστος, ait apud Wartonum Tom. II. epist. de Syracus. p. 342. Hesychius: Ἄρισον τὸν προῖνον ἀκρατίσμον. Schol. ad Hom. Il. Ω, 124. Ἄρισον δὲ λέγει νυν τὸ προῖνον ἔμβρωμα, ὃ ἡμεῖς λέγομεν ἀκράτισμα. Atque hinc corrigendus Theocritus in Thirsyde loco omnium vexatissimo. Procul dubio scribendum ἀνάρισον. Error videtur natus est interpretamento. Ἀνάρισον, ἄγευσον, ἀνακράτισον quae vox postrema nonnihil de-

curtata in textum irrepsit. Hic fons & fundus corruptelae. Quare corrigendus Scholiastes: ἐνταῦθα δὲ ἀνάρπιστον ἀντὶ etc. quod omnino verum. Rem egregie expressit Apuleius Met. IX. non procul a principio: „Quanto me felicior Daphne vicina, quae mero & prandio matutino satiata, cum suis adulteris voluptatur“. Ita Toupius. Ego vero consideratis omnibus non possum non vehementer probare Pagninii acutissimi viri suspicionem, veram scripturam esse:

πρὶν ἢ ἀνάρπιστον ἐπὶ ξηροῖσι καθίξῃ,
ita ut literula ν aut excidisse, aut quod inusitata & suspecta adeo videretur librariis, omissa etiam existimetur. Et librorum consensus, & scholiorum expositio utraque, & ἀνράτισος vox nota, & scriptura vulgaris ipsa si cum ἀνάρπιστον conferatur, & cetera quae dixi aut sentiuntur facilius quam dicuntur, illam mihi videntur comprobare omnia. Quod ea vox lexicographis ignoretur, recte monet Pagninius nihil officere, cum nec ἀνράτισον cognoscerent, nisi hoc loco reperissent. Levius est fortasse, neque tamen contemnendum, quod addit, elegantem convenientiam inter ἀνράτισον & ξηροῖσι hoc modo conservari.

Versu proxime sequente nisi libri manu exarati & editi omnes vocem ἀνριδοθήραν haberent, aliam lubens substituerem, ἀνριδοθήκην nempe, quam tacite suspicor a poeta profectam, utpote paulo aptiorem. Vix enim du-

bium, cicadas intelligendas esse seu locustas eas (nam id generale nomen), quas proprio vocabulo gryllos vocant, bestiolarum genus lepidum, cantu non ingratum, & pueris ubique locorum carum ac notissimum. his capiendis domique servandis delectantur. Sed hi & capiuntur facillime manu, pro specu apricantes, vel si cursu intro aufugerint, culmo aut virgula eliciendae; & domunculis (ἀνριδοθήκαις, *Grillerie* Itali & Hispani nominant) custodiuntur, neque uspiam quod sciam, capiuntur decipulis. Hae ~~ap~~ρίδες apud poetam recurrunt *Id. v, 34.*

^{οία} ~~Π~~ ^{ὧδε πεφύκει} ~~π~~, χαί σιβάς ἄδε, καὶ ἀνρίδες ὧδε λαλεῦντι.

Là . . . l' erba adulta

Fa letto, e s' ode il cicalar de' Grilli.

Prata & colles aprices eae incolunt, quum τέττιγες ob cantum & vocis tum claritatem tum dulcedinem antiquis laudatissimae (meis tamen auribus, cum horum pace dixerim, ob cantilenam semper eandem & acutissimam ingratae) arboribus insideant. Vid. *Observ. Misc. Tom. V. pag. 112.* & Fischerum ad *Anacr. carm. 43.* Hunc locum imitatus est vel potius descripsit Longus in *Pastoral. l. i. c. 40.* Ubi Mollus in quibusdam libris inveniri ait ἀνριδοθήκην pro ἀριδοθήραν, sed nihil lectionem curans nec codicem nominat neque aliud testimonium affert ullum, quod doleo.

Cl. Villoisonii editionem criticam videre nondum contigit. Sannazarius ingenium suum, & rei veritatem hunc locum imitando secutus ἀκριδοθήκην expressit, vide locum c. pag. 19.

Prosequitur Daphnis Venerem incusans versu 106-107.

Ἔρπε ποτ' Ἀγχίσαν· τῆναι δρύες, ὦδε κύνπειρος,

ὦδε καλὸν βομβεῦντι ποτὶ σμάνεσσι μέλισσαι.

Hos versus uti tot alios male vertit interpre latinus: *Vade ad Anchisem: ibi quercus, hîc cîperus est, hîc suaviter apes circum alvearia susurrant*, “quasi τῆναι ad montem Idam, ὦδε vero ad regionem, ubi haec agebantur, referenda essent ac ita locorum quaedam comparatio contineretur. Inepte admodum. Vocula ὦδε prioris τῆναι repetitioni servit, & utraque vim habet δεικτικὴν, ut tot aliae apud graecos, quasi dicas lingua Italica: *colà sono querce, là ciperò trovasi, là le pecchie ec.* Quod facile patet ex Idyll. v., 31-34. Hic Lacon pastor ovium Comatam caprarium cum opportune obvium habuisset, ad cantandum provocat, & ei amoenum, in quo simul assiderent, locum sibi propiorem monstrat manu (nam ex intervallo obloquens ille fingi debet) ita invitans hominem:

ἄδιον ᾄσῃ

Τάνδ' ὑπὸ τὰν κότινον καὶ τ' ἄλτεα ταῦτα καθίζης.

Ψυχρὸν ὕδωρ τῆναι κατὰ λείβεται· ὦδε πεφύκει

Ποία, καὶ σίβας ᾄδε, καὶ ἀκρίδες ὦδε λαλεῦντι.

Quid ad haec Comatas? Versibus quibusdam interiectis respondet v. 46-46.

Οὐκ ἐρψῶ τῆνεϊ· τᾱτεῖ δρύες, ὧδε κύνειρος,

Ἔνδε καλὸν βομβεῦντι ποτὶ σμάγεσσι μέλισσαι.

Quis non videt τῆνεϊ & τᾱτεῖ, vel ut lectio vulgata τᾱτω, hoc loco sibi opponi, ὧδε autem ad vocem praecedentem τᾱτεῖ, cuius sensum δέικτικῶς repetit, uti paulo ante ad τῆνεϊ referri? Nam sua laudando decertant pastores, non propria alienis opponendo eodem plane versu. Sensit id facile Pagninius. „ Si quis haec verba omnia, ait in nota ad h. v. ad montem Idam referat, is loci expositionem paulo magis naturalem redderet, neque tamen infidelitatis argui posset “. Recte: & omnino Reiskius noster per *ibi ibi* explicanda censet. Quare nescio, cur eos versus italice vertens recedere ab interprete latino ausus non sit, quum tamen recesserit vers. 32-34. ubi ille eodem modo rursus & fallitur & fallit:

Ben canterai con più diletto affiso

Sotto quell' oleastro in que' boschetti.

Là zampilla acqua fresca, e l'erba adulta

Fa letto ec.

De duobus tribusve locis probabili quadam coniectura exponendis vel iuvandis, alia occasione. Complura vero statueram dicere de huius idyllii argumento ipso, & oeconomia artificioque mirabili tum nova, nisi magnopere fallor, tum minus accurate animadversa a

viris eruditis. Sed quatuor ad minimum idyllia complecti cupiens nolo opusculum ultra fines Bibliothecae, in qua veluti primum quoddam specimen iudiciorum criticorum, si quae meretur, colligendorum causa exponendum putavi Theocriti amantibus & linguae graecae peritis, producere.

AD IDYLLIUM XI.

*Reiskii coniectura μαννοφόρως v. 41.
confirmata.*

AD hunc locum emendandum, etsi sententiae meae satis securus, non tamen sine tacito quodam metu reprehensionis accedo. Nam libri veteres & manu exarati & typis editi omnes ἀμνοφόρως habent, critici contra & interpretes poetae post Henr. Stephanum ad unum omnes μαννοφόρως tam confidenter defendunt, ut in textum quoque receperint. Ego vero, nescio quo meo fato accidit, ut lectionem utramque reiiciendam existimem & aliam substituendam probabilius veram, μαννοφόρως nempe, quam Reiskius noster vir graece peritissimus, sed qui cum in emendandis scriptoribus esset audentior, apud viros doctos ea quam fane meretur, auctoritate caret, mera coniectura attulit. „Ego vero nil dubitaverim, ait, veram lectionem esse μαννοφόρως simplici, pro μαννοφόρως. μῆνᾱ lunula est macula in pelle lunam imitans“. Hanc lectionem satis ingeniose excogitatam dicit Wartonus in nota ad h. v. quae quidem longe magis huic loco conveniat. Eam addit non incommode illustrari posse loco Homeri Il. ψ, 454. sq. ubi Anti-

lochi equum describit e specula procul visum
Idomeneo :

Ὅς τὸ μὲν ἄλλο τόπον φοῖνιξ ἦν , ἐν δὲ μετώπῳ
Λευκὸν σῆμ' ἐτέτυκτο περίτροχον , ἥύτε μήνη .

Sed dubito, hunc locum Theocrito in mentem
venisse. Potiores rationes habebat, cur *μανοφόρως*
scriberet. Locum integrum subiiciam. Poly-
phemus perditæ amans omnibus modis studet
demulcere Galatheam, ac ad sui amorem op-
tima & gratissima quaeque offerendo pertrahe-
re. Inter alia ait versu 40-41.

Τρέφω δὲ τοὶ ἑνδεκα νεβρῶς ,

Πάσας μανοφόρως , καὶ σπύμνως τέσσαρας ἀρνίων .

Quos versus eleganter & vere, monili excep-
to, sic vertit Pompeius Veronae decus insi-
gne :

Undici poi

Cavriollette io ti nutro, ed hanno il collo

Adorno tutte di un gentil monile ,

E quattro orsatti ancora .

Cur Pagninii versionem aliquanto inferiorem
ducam, facile intelligent viri simplicitatis &
veritatis amantes conferendo :

Undici cavrioletti ancor t' allevo ,

Che tutti han bei monili, e quattro orsatti .

Quare vero poetam *μανοφόρως*, id est, hinnu-
los maculis lunaribus aut lunae similibus spar-
sos existimem posuisse, hae praecipuae sunt
rationes .

Primum ex contextu facile patet, Cy-

clopem hinnulos dicere se educare puellae rarioris cuiusdam speciei & ad fastum singularis. Quid homini barbaro & immani convenientius ad pompam quam hinnuli rari coloris? quid ad lufum puellae accommodatius quam ursae catuli? Nam persuasum habeo, discrimen quoddam exprimere poetam voluisse. Sed si ἀμυνοφόρος vera scriptura esset, & hinnuli & ursi ad lufum dicerentur educari, cum de torquibus hîc ne cogitetur quidem, ut postea ostendam. Quid igitur restat nisi coloris quaedam singularitas? Galliae Plinium Comitem de Buffon audiamus, qui Hist. nat. Tom. XI. pag. 150. edit. Par. 1758. in 8. hinnulum paulo rarioris speciei sibi allatum ita describit: „ *Un faon (veßpous) de cerf nouveau n'avoit une bande noire, qui s'étendoit depuis le garrot iusqu'au milieu du dos, entre deux bandes blanches qui avoient chacune trois lignes de largeur: la partie postérieure du cou, les épaules, les côtés du corps, les reins, les flancs, la partie antérieure de la croupe, les hanches et le haut des cuisses, étoient parsemés de taches blanches* “ sur un fond mêlé de fauve & de brun: ces taches avoient cinq ou six ligne de diamètre, elles se trouvoient placées à de distances inégales & rangées de file en quelques endroits “. Hinnulum ipsum depictum exhibet fig. 1. Tabulae XII. Huic adde quod dicitur in opere inscripto: „ *Animali qua-*

Arupedi disignati etc. da i Signori Tartaglia in Venezia 1777. fol. in explicatione tabulae XLI.

„ *I cerviatti sono pell' ordinario pezzati di varie macchie la pelle.*“ Sed eas maculas crescendo brevi dicuntur perdere, esse tamen, qui conservent, verum raros admodum, quod ipsum huc facit pulchre profecto. Omnino hoc modo, non alio existimes legisse ac intellexisse Virgilium, Theocriti versus ita imitando exprimentem Ecl. II, 40 sq.

Praeterea duo nec tuta mihi valle reperti

Capreoli, sparsis etiam nunc pellibus albo.

Ambo enim falso legit Casaubonus, quo ducē μαυνοφόρος in textum receperunt recentiores.

Totus est ille in torquibus defendendis., „ Latinus poeta, ait lect. Theocrit. pag. 98. ἐμφοτον κάλλος commendat, graecus cultum & ornamen-

zum. Solita autem varie ornari animalia, quae animi causa alerentur, alibi fuse notavimus“.

Optime istud quidem, unum arguo, hîc nec tempora eum distinxisse nec personas. Etenim ut ingenue quod res est, fatear, diu in ea opinione fui, ut codicum principumque editionum scripturam αἰμνοφόρος existimarem defendi posse; illi certe, quam hodie vulgatam utique legimus (μαυνοφόρος), longe anteferendam esse & semper credidi, & nunc enimvero mihi videor perspicere. Primo libri scripti omnes αἰμνοφόρος legunt aut videntur legisse, antequam manus medicatrix accesserat, quod de uno alterove

codice adnotat, ni fallor, Salvinius apud Wartonum. Tum scholia lectionem utramque testantur in libris antiquis extitisse, sed ita testantur, ut ἀμνοφόρως pluribus libris communem ac potiozem ducant, quae vide si lubet, apud editorem poetae modo laudatum. Sed ut de codd. consensu non sane contemnendo in re praesertim absurda, si Casaubonum & Pagninium audiamus, taceam, utriusque scripturae tum antiquae tum recentioris ac vulgaris rationes leviter quaeso excutiamus.

„Absurdum est, ait Casaubonus, νέβρον quae pondum sit τέλεια cerva, dici gravidam, & durum est, eius foetum dici ἄμνον“. Eum sequutus Pagninius nihil certe, inquit, a sensu communi abhorret magis quam lectio ἀμνοφόρως, & μαννοφόρως, in cuius locum se intruserit, veram esse indubitanter pronunciat. Ego vero absurditatem suspicor videri maiorem quam esse, & miror veteres interpretes, homines graecos, eam minus vidisse, quae si tanta esset, notā certe non caruisset. Hinnuli potuere dici cervae iam grandiusculae & mari maturae, uti cum canit Horatius Od. I, 23.

Vitas hinnuleo me similis Cloe,

Quaerenti pavidam montibus aviis

Matrem, non sine vano

Aurarum & sylvae metu.

Ac paucis interiectis:

Tandem desine matrem

Tempestiva sequi viro.

Et quid impedit, iuenculas cervarum primæ vice gravidas νεβρῶς dici aut dictas esse? Sane Xenophon Κυναιγ. cap. iv. discrimen facit memorabile inter τὰς νέας τῶν νέβρων & inter τὰς ἤδη μεγάλας; & ἡ νέβρις explicatur ἐλάφου δόρυ apud Hesychium, quos consule. Sic vocabulum κόρη puellam denotat iuenculam, innuptam ac virginem, & tamen eo Homerus, Herodianus aliique de nupta quoque utuntur. Quod idem multo magis etiam valet de voce νύμφη. Quid prohibet vocem ἄμνον latiori sensu, Doribus præsertim, quandoque usurpatam fuisse, quam nobis sero graece discentibus usu venit? Nolim ego hominem novum & exterum tam confidenter absurditatis arguere, quæ veteres graece loquentes non offenderunt.

Verum quid est tandem, cur emendationis μηχανοφόρως tantopere confidant? Hic ego ad iudicium simplex ac incorruptum appello eorum, qui sciunt veteres & inprimis Theocritum in rerum veritate convenienter exprimenda summam artis poeticae posuisse. Hi cum simul meminerint Polyphemi, qualis describitur ab Homero Od. I, 187-190.

Ἀνὴρ πελώριος, ὃς ῥά τε μῆλα

Ὅιος ποιμαίνεσκεν ἀπόπροθεν· ἔδ' ἐ μετ' ἄλλας

Πωλεῖτ', ἀλλ' ἀπάνευθεν ἐὼν ἀθεμίστια ἤδη,

Καὶ γὰρ θαυμ' ἐτέτυκτο πελώριον etc.

iudicent quaeso, an sola verba spectantibus satis accommodata homini monstruoso & im-

mani cenferi queat interpretatio vulgata :

Undeci cavrioletti ancor t' allevo

Che tutti han bei monili.

Quid oro cyclops homo ferus cum torquibus, five *κόσμῳ περιτραχηλίῳ*, ut explicat unus e Scholiastis? Artis illi sunt & vitae cultioris, barbarae ac sylvestris certe non sunt, nisi forte ex frondibus arborum aut foliis hyacinthinis nexos ponamus, de quibus v. 26.

Ἦνθες ἐμῇ σὺν ματρὶ, θέλοισ' ὑακίνθινα φύλλα

Ἐξ ὄρεος δρέψασθαι.

Sed et huiusmodi torques puellis amantibus potius aut Dianae teneris virginibus, dominae festum diem celebrantibus, sunt relinquendae, Polyphemum certe nunquam mihi persuadebo de torquibus hoc loco cogitasse. Hinnulos autem intelligi maculis quibusdam tamquam torquibus ornatos, ut vult Harlesius, id non dicam longius remotum, sed plane ridiculum est. Rem, ita se puto habere. Theocritus probabiliter scripsit *νέβρως πάσας μαυνοφόρως*; id librarii parum docti mendam rati & permutata *ἀμνοφόρως* communiter scripserunt, cui postea a grammaticis doctis acutisque ut sibi quidem videbantur, *μαυνοφόρως* in margine adscriptum & hinc interpolatione in textu quoque substitutum in quibusdam exemplaribus. Sciunt enim, vere ait Graevius Lect. Hesiod. versu 16. Theogon. qui veterum libros cum iudicio versarunt, rariora & exquisita

iora semper fuisse expuncta, & pro iis supposita trita & ab usu vulgi minus aliena. Ceterum Reiskius coniecturam *μανοφόρος* nec recepit in textum nec probationem ullam addidit in nota. Eam probant Wartonus & Köhlerus, sed nulla satis apta ratione nec comparatione instituta confirmant; quare Valkenarium credo eam in dubium vocasse. Haec ex more solito eruditorum, qui materiam ad fabricandum accumulare malunt quam fabricam ipsam valde promovere.

*De vocis ψύχη vers. 52. significatione
conjectura.*

SI mera coniectura in rebus criticis sufficeret, locum illustrem qui plerosque viros doctos, credo & indoctos quoque vel mediocriter intelligentes offendit, commode ac eleganter censerem explicari ac verti posse. Eum integrum primo mea explicatione addita, tum criticorum de eo vel exponendo vel sanando opiniones praecipuas legenti ob oculos ponam more meo. Locus ita se habet.

Polyphemus Galatheaе amore infaniens quum ad eam emolliendam pelliciendamque in suum illud antrum (de quo videsis Homerum Od. I, 182-186.) vix non omnia vitae suae commoda ac delicias decantando exhaustisset, addit vers. 49. rerum suarum ni-

nius, quae erat hominis simplicitas, aestimator:

Τίς κεν τῶνδε θάλασσαν ἔχειν ἢ κύμαθ' ἔλοιτο;

Chi fia, ch' elegga in vece il mare e l' onde?

Sive ut minus breviter sed paulo significantius pulchriusque, si quid recte sentio, Pompeius:

Chi mai vorrà di queste cose in vece

Il mare e i flutti aver?

Sed ut formae sunt pariter & anxii & studiosissimi qui amant, quam rem iam superius vers.

30-34. multum timere se dixerat:

Γινώσκω, χαρίεσσα κόρα, τίνος ἔνεκα φεύγεις.

Ὅυνεκα μοι λασία μὲν ὄφρ' ἔπι παντὶ μετώπῳ

Ἐξ ὧτος τέταται ποτὶ θώτερον ὥς μία, μακρὰ.

Εἷς δ' ὀφθαλμὸς ἔπεσι, πλατεῖα δὲ ῥίς ἐπὶ χεῖλει.

Io ben conosco,

O donzella gentil (apte vereque), perchè mi fuggi;

Perchè irsuto da l' una a l' altra orecchia

Per tutta la mia fronte unico, lungo

Si stende il ciglio, sotto cui v' ha un solo

Occhio, e sovra de' labbri un largo naso: ()*

(*) Bernardus Zamagna liberalior Theocrito, barbam quoque addidit, & curva tempora:

Productum geminas hinc atque hinc fronte sub aures

Setosumque supercilium, villosaque barba

Displicet, atque unum curva inter tempora lumen.

Etc.

in Theocritum.

eadem nunc rursus recurrit animo amantis tam accommodata, & vere, ut natura ipsa dictante iures poetam scripsisse; atque uti superiori loco formae incommodum longe superari pastoralis vitae suae iucunditatibus contenderat, ita nunc amoris impatientia ad ultima exhibenda progrediens carissima quaeque, ait se puellae benevolentiae lubentem posthabere. Sed en locum ipsum a multis multimode vexatum & expositum:

Αἰ δὲ τοι αὐτὸς ἐγὼν δοκέω λασιώτερος ἤμες,
Ἐντὶ δρυὸς ξύλα μοι, καὶ ὑπὸ σποδῶ ἀλάματον πῦρ.
Καιόμενος δ' ὑπὸ τεύς καὶ τὰν ψυχὰν ἀνεχοίμαν,
Καὶ τὸν ἐν' ὀφθαλμὸν, τῷ μοι γλυκερώτερον εἶδέν.

Se poi ti sembro

*Soverchio irsuto, io legne aggio di quercia,
E al cener sotto infaticabil fuoco;
Per fin ne l'alma esser da te combusto
Sosterrei e nel solo occhio di cui
Non ho cosa più dolce.*

oblitus credo quod in principio idyllii dixerat:

Vix circum rara signans lanugine malas

Polyphemus scilicet juvenis admodum. Hic vir, qui, nisi litterarum graecarum studium & amor in Italia, viris earum amantissimis peritissimisque olim abundanti, nunc paulo indignius langueret, aequale haberet meritis nomen, cum in omnibus aliis idylliis latine reddendis saepe hallucinatus est, tum vero in hoc non multum abest, quin versibus poetae errores aequaverit.

Vel ut Pagninius paulo magis ad litteram hîc quidem:

*E sarò pago ancora ,
Che tu m' abbrucci l' alma stessa , e questo
Sol occhio di cui nulla è a me più dolce .*
Ita locum fere omnes & intelligunt & reddunt interpretando . Mea vero ita fert conjectura , ut explicandum putem modo paulum diverso : „ Si vero displicam tibi candidae (conf. vers. 19-20) amabilique puellae hirsutus ego homo ac pilis horridus , ligna sunt mihi & quercus , potes eos igne tollere , & hos quoque , robur meum , exuri a te mihi , immo ipsum adeo oculum , quo dulcius habeo nihil , sustineam “ . Nempe vocabulo $\psiύχην$ pilos illisque adiunctum robur e vulgi opinione hîc innui a poeta suspicor . Quod si admittamus , omnia mihi videntur reddi clara , facilia , accommodata . Nam primum patet e toto contextu , Polyphemum e medio tollenda offerre puellae , quae ei aut terrorem aut nauseam movere possint ; tum fuisse res homini fero & agresti caras maximique habitas ; denique crescere orationem & quo nihil illi videbatur pretiosius , id ultimo loco poni . Viribus corporis plurimum confidunt , has quam maximi aestimant homines inculti ac montium incolae ; & popularis opinio est , eas in pilis sitas esse aut certe cum iis arctissime coniungi solitas . Ac quo fere rudiores populi ,

eo profundius insitam animis eam persuasio-
nem constat, cujus vestigia satis luculenta & in
antiquissimis poetis graecis & in libris medi-
corum complura. Il. A, 188, sq. postquam
Agamemnon Achilli acerbius minatus est,

Πηλείωνι δ' ἄχος γένετ'· ἐν δὲ οἱ ἦτορ
στήθεσσι λασίοισι διάνδιχα μερμήριζεν.

Ubi in furibundo pectore vertit interpres lati-
nus, ego velim in forti & animoso. Paulo
clarius etiam Il. B, 851, 1q.

Παφλαγόνων δ' ἠγείτο Πυλαιμένεος λάσιον κῆρ,
Ἐξ Ἑνετῶν, ὅθεν ἡμιόνων γένος ἀγροτέρων.

Conf. Il. Π, 552-554. Nihil vero lepidum
magis ac opinioni meae conveniens, quam
descriptio Vulcani Il. Σ, 414-415. cuius lo-
gi hi sunt ultimi versus:

Σπόγγω δ' ἀμφὶ πρόσωπα, καὶ ἄμφω χεῖρ' ἀπομόργνυ,
Αὐχένα τε σιβαρόν, καὶ στήθεα λαχνήεντα.

Adde quae Muretus var. lect. lib. XII. cap.
10. erudite, ut solet, attulit. E medicis scrip-
toribus unum exemplum credo sufficere. Est
id Aretaei, qui de causis & signis morborum
diuturnorum lib. II. cap. 5. haec inter alia:

Καὶ ἡμέας ἄνδρας ποιεῖ ζῶστα ἢ θορὴ, θερμὸς, ἐνέρ-
δρως, λασίος· εὐφώνος, εὐθύμους, κραταιὸς νοῆσαι τε
καὶ ρέξαι· δηλοῦσι οἱ ἄνδρες. οἷσι δὲ ἔνι ἔνεστι ζῶστα ἢ
θορὴ, ῥιμνοὶ, ἀσθενέες, ὀξύφωνοι, ἄτριχες, ἀγένειοι
γυναικώδεις· δηλοῦσι δὲ οἱ ἐυνῆχοι. Et ad finem
ἃδὲ ζῶον ἐξ ἄλλης τευ γίγνεται κραταιὸν, ἢ θορῆς· μέγα
ἔνι καὶ ἐς ὑγίην, καὶ ἐς ἀλκὴν, καὶ ἐς εὐψυχίην (an-

mi fortitudinem vertit Jo. Groeneveld Boer-
havii amicus) καὶ ἐς γένεσιν ζῶστας, ἡ θορὴ. Vi-
de totum caput. Magnam humoris copiam
cum calore iunctam causam esse eandem &
virium & pilorum creditum est antiquis, & ma-
net opinio popularis. Fateor equidem, lexi-
ca graeca quae viderim omnia, indicesque ver-
borum copiosissimos hanc vocis ψυχὴ signifi-
cationem ignorare. Sed magnopere falluntur,
si qui sibi persuadent, omnia e scriptoribus
graecis iam esse eruta in lucem, neque quid-
piam restare addendum immortalibus meritis
superiorum temporum. Quam multa ἀπαξ λεγο-
μένα in Homero, Theocrito aliisque? Pilos
hic quidem comburendos offerentem Galathea
facit aperte Polyphemum: quid? nisi eos ip-
sos, robur nempe corporis, intelligi vult, etsi
indicans magis eleganti vocabulo ψυχὴ quam
rusticius declarans? Eodem fere modo, & sen-
su lexicis omnibus ignoto adhibetur vox μένος
a Sosipatro poemat. II. apud Brunkium Anal.
Tom. I. p. 504. quod quia obscoenius est,
ommitto. Ducere illud sane ad vires in pilis
sitas significandas facile potest, neque defunt
indicia, quae nunc levi digito ostendere satis
erit. Nam auram seu spiritum, primum indi-
cium motus & vitae, denotat origine. Neque
fere alio utuntur homines plane inexperti ac
rudes. Hinc ἡ ψυχὴ θρέπτειν ἢ αὐξάνειν dicta
philosophis, & non hominibus solum sed be-

stis etiam plantisque inesse vulgo credita, quippe quae vitae ac vegetationis principium esset. Ea voce Hippocrates pro medulla plantae, Aristophanes pro sanguine, fere uti Virgilius *purpuream vomit ille animam*, Xenophon pro feroci equorum ingenio usus est. Quid? quod Hesychius vocem μένος ultimo loco interpretatur ψυχή. vid. Tom. II. pag. 573. ed. Joan. Alberti, nisi menda nescio a quo admissa fuit, quod suspicor, ita tamen ut meae coniecturae videatur favere potius. Nolo morari, quod Reiskius alicubi observat, Ptolemeorum tempore graeca lingua per Aegyptum & Asiam diffusa, tum novas voces inductas, tum veterum usu receptarum significationes aut immutatas, aut ampliatas: quo factum, ut homo carnalis ψυχικός opponatur sapienti γνωσκών a Clemente Alex. aliisque. Et ψυχή non uno loco Novi Testamenti, ut Act. cap. II, 27. corpus animale denotat. Simili sensu in epistolis quoque Pauli ψυχικός occurrit passim. Cuiusmodi loca in familiari sermone solet indicare vir cl. Jos. Zola harum litterarum eximie peritus & amantissimus qui si commoveri posset ad colligendas edendasque animadversiones, quas scriptores graecos & imprimis T. N. per tot annos suis domi explicans multiplices aut studio instituit, aut elegantiori ingenio suo obvias ut ita dicam, habuit, profecto spicilegium obtineremus egregium atque utilissimum. Sed ad Theocritum redeamus, &

qua ratione viri docti locum vel explicandum vel corrigendum censuerint, videamus.

Palmerius eum explicat Exerc. ad opt. auct. graec. pag. 803-804. hoc modo:

„*Quod si tibi videor nimis hirsutus esse, sunt mihi querna ligna & indefessus ignis sub cinere: ne timeas, ne possim ustulationis dolorem sustinere; nam & ipsam animam & unicum oculum meum a te torrerem sustinerem*“.

Addit ipse: nihil esse planius, nihil melius, nihil magis redolere Theocritum. At egregie vapulat a Wartono, cui tamen & ipsi ob nimiam credo doctrinam criticam Gratiae quandoque iracundiores fuerunt. Palmerio interprete, is ait, non modo ridiculus extorquetur sensus, sed & pulcherrimus utpote simplex e medio tollitur. Nam ingentem struem ignis ad pellendum frigus formae suae damna rependit cyclops. Sensus igitur est: „*Etsi tibi videar hirsutus, tamen abundo vitae commoditatibus & lignis quernis*.“ Addit, sic illum deformitati opponere divitias, & ita secum ratiocinari hominem ferum. Risum vix tenuisses, bone Palmeri.

Aliam rationem iniit Dan. Heinsius vir eruditissimus, sed cui subtiliora, & a communi sensu aliena fere placuerunt. Καπτάν ψύχάν pro καὶ τὰν vers. 52. & καὶ τὸν ἐν ὀφθαλμὸν pro καὶ τὸν versu 53. legendum censet, ac locum (Pagninii verbis utar) sic explicandum: „*Io ho legna a dovizia per riscaldarmi, sennonché*

dovrebbe a me bastare quel fuoco, onde tu stesso m' infiammi, e tel giuro per quest' unico occhio, che è la cosa più cara, che io abbia al mondo. O Veneres gratiasque homini iratas! Sed & alii καὶ in vxi mutandum putaverunt, ac ita revera dicitur legere unus alterve codex Flor. Sanctamando ignotus, cum scriberet, omnes eius civitatis codd. καὶ non vxi habere.

Aliter rursus vir summus Hemsterhuysius. *Illum ego versiculum*, ait in nota ad Luciani dial. Doridis & Galatheaе, *ab ea sede, quam in editionibus mihi saltem visis occupat, retractum immigrare iubeam post versum 33. ubi melius sententiae serviat: nam quo loco nunc haeret, viciniam plane conturbat.* Sed magis miror etiam, quod Valkenarius & Brunkius huic iudicio tam confidenter adsentiantur. Difficile est tibi ipsi non diffidere, & quod certum teneas, habere.

Verum cum omnia consideranti saepeque repetenti eodem modo res videatur, oro summos artis criticae magistros, mihi ignoscant, si nihil ego hinc turbarum cernam, dummodo ψυχὴν uti exposui, pilos cum robore iunctos seu hoc ipsum in illis positum concedatur significare. Ita crescit oratio & quod cyclopi videtur ceteris pretiosius, ultimam ponitur; ita patet, cur tantam pilositatis rationem habeat homo ferox, ut non divitias vitae pa-

storalis vers. 34-37. non canendi fistula facultatem praecipuam vers. 38-40. non loci ubi degebat, amoenitates vers. 44-48.; sed unicum quem habebat oculum, illi duceret anteponendum. Offendit in vulgari interpretatione, & animam urendam poni primo loco, oculum quasi rem ipsa vita duleiorem secundo, & cum hirsutia non cohaerere orationem, & animam denique dici comburendam. Ab hominis eiusmodi sensu ac veterum usu loquendi haec abhorrent. Extingui animam ut ignem, aut efflari emittique ut aerem veteribus creditum, conf. Mureti var. lect. lib. VII. c. 6. Tum vero animam offerre molliorum temporum est, a gallo homine forte tantam proferri amoris significationem patiaris. Veteres ob amorem soliti sunt omnium rerum esse prodigi, vita excepta. Id insaniae nostrorum temporum amatoribus reservatum fabulisque milesiis. De quibusdam aliis huius idyllii locis alias.

Sed unum nequeo silentio praeterire, quod aegre tibi persuadeas, nulli commentatorum Theocriti, quantum equidem memini, in mentem venisse animadvertere, ita facile est obvium & haud parvi momenti. Nam cum in omni scriptore multum refert intelligere, qua ratione temporis atque ordine sua composuisse censeretur, tum in poeta, qui uti Theocritus, Horatius, Petrarcha complura poemata inter se disiuncta diversique coloris

& argumenti reliquit, plus etiam & ad recte acuteque iudicandum & ad voluptatem ex eo capiendam videtur afferre subsidii. Nostri poetae reliquiae etsi sunt eiusmodi, ut sit difficillimum satis certi quidquam ea de re non dicam statuere, sed divinando assequi, tamen non desunt indicia, atque de ordine quo idyllium VI. & scriptum fuisse & collocari legique debere existimemus, insunt etiam, ut mihi *videntur*, manifesta. Idyllii enim XI. quasi quaedam continuatio est & absolutio fabulae. Nam cum Polyphemus celebre esset multisque carminibus notum apud Siculos argumentum, idyllio quidem undecimo hominem ferum insanientem amore, quo vixdum pubescens, Galatheâ conspectâ, tum prima vice ardebat, nativis vivisque coloribus descripsit, sexto autem fabulam ingenio protrahens amorem Galatheaë & poenas ab ea datas ob flammam spretam Polyphemo, postquam hic suo vulneri iam invenerat in dulci cantu remedium, suavissimis verbis exhibuit. In quo argumento equidem nescio, magisne admirer poetae in inveniendo iudicium elegans, an in tractando vim & teneritatem ingenii singularem. Nam ut duo carmina amicis daret, quae, cum singula essent absoluta, coniuncta tamen fabulam integram eiusdemque dramatis veluti duos actus apte constituerent, ut amorem juveniliter furiosum viri, & puellariter lascivientem foemi-

nae depingeret, tum ut in utroque animo suo obtemperaret ingenioque saeculi, pulcherrime consecutus est. Quis quaeso unquam in clariori luce posuit sententiam ullam animi quam Theocritus idyllio undecimo suum illud

Οὐδὲν ποττὸν ἔρωτα πεφύκει φάρμακον ἄλλο,

Νικία, ἔτ' ἐγχαρίσων (ἐμὴν δοκεῖ,) ἔτ' ἐπίπασσων,

Ἡ ταὶ Πιρίδες ?

Quis elegantiori exemplo declavit quod idem Veneris, & Gratiarum sacerdos toties repetit, amorem nequaquam impune sperni (vide Id. X, 20. XXIII, 27-34. XXVII, 8.), quam, primum idyllium si excipias, effecit sexto? Duobus amicissimis viris, unum Niciae medico, alterum Arato, de industria, credo, inscripsit. Sed haec nunc indicasse sufficiet.

AD IDYLLIUM VI.

*Loci quidam partim emendati,
partim expositi.*

Locus est in brevi hoc suavissimoque idyl-
lio, qui ingenia non parum vexavit. Duos
pastores poeta in scenam inducit Damoetam
unum, Daphnida alterum, quorum ille Poly-
phemum, hic eius sodalem & amicum referre
pulchre fingitur. Ille

Monstrum horrendum, ingens
haud ita multo ante amore Galatheaе nym-
phae marinae furiosum in modum iuvenis
exarserat. Quem cum puella diu aut inno-
centior ignoraret, aut cate duritiem simulans
magis etiam inflammare malitiosa conaretur,
is cantu tandem ac carmine feliciter medica-
tus esse dicitur idyllio undecimo, quod vide.
Accidit, nescio an in poenam, quod iusto
duriores se fortasse praebuerit, sine quia ita
visum deo,

Cui placet impares

Formas atque animos sub iuga ahenæ

Saevo mittere cum ioco,

(quod experientia doctum se fatetur Hora-
tius) ut Galathea vice versa amore Polyphe-
mi corriperetur. Iam quid faciat misera, quo

E

pastorem, quem imprudens spreverat, nunc aegritudine excussa sui potentem memoremque fortassis iniuriae convertat in se novâque flammâ accendat? Poetam audiamus. Daphnis in Aetnae montis rupe quadam inferiori una cum Polyphemo

Assiso a un fonte in sul meriggio estivo, ac in mare prospectans hunc ita fingitur alloqui vers. 6-12.

Βάλλει τοι, Πολύφαμε, τὸ ποίμνιον ἃ Γαλάτεια

Μάλοισιν, δυσέρωτον τὸν αἰπόλον ἄνδρα καλεῦται.

Καὶ τὺ νιν εἰποθόρησθα, τάλαν, τάλαν, ἀλλὰ κἄθηται

Ἀδέα συρίσδων. Πάλιν ἄδ', ἴδε, τὰν κύνα βάλλει,

Ἄ τοι τᾶν οἴων ἐπεταὶ σιοπὸς· ἃ δὲ βαῦσδει

Εἰς ἄλλα δερκομένα· τὰ δὲ νιν καλὰ κύματα φέρει

Ἄστυχα καχλάζοντα ἐπ' αἰγιαλοῖο θέοισιν.

Haec librorum lectio vulgata. Quae difficultatem moverunt sunt in ultimis duobus versibus voces νιν... θέοισιν & φέρει, cum illos alii ad canem, ad puellam alii referendas putent, hanc vero etiam loco pellere doctiori substituta plures viri eruditi velint. Quos non morabor, dummodo mihi contingat, emunctae naris iudicibus explicationem meam me posse probare eorum versuum. Hanc vero suspicor veram esse & huic loco accommodatissimam; utar vero Pagninii versione italiana, mea interserens., Ecco là, exclamat Daphnis,

*Galatea getta alla tua greggia pomi
O Polifemo.*

Velim notari collocationem verborum apud poetam graecum; βάλλει τοι primo, & Γαλατεία ultimo loco ponitur & μάλοισι novum versum incipit. Sapienter omnia. Coniectio primum cadit sub oculos & causam quaerenti occurrit animo Galathea, solita & alias ut videtur, hoc ioci genere abuti: post quae iacebantur ad gregem, poma esse cernuntur. Ea quod ad amorem significandum veteribus in usu fuerunt (vide Id. II, 120. III, 10. XI, 10.) recte eminentiorem locum occupant.

E te capraro appella

Difficile in amor.

Suaderem potius *inetto a bene amare*, aut simile quidpiam. Convicio utitur puella, amoris, quem minus bene tegebat, indicio. Caprarium vocat Polyphemum, qui pastor ovium, scilicet e nobiliori pastorum ordine fuit, quasi diceret: *Amante da nulla e malaccorto, brutto uomo*. Neque enim vocabulum δύσερως amatorem difficilem, qui aegre ad amorem excitatur, sed ineptum arbitror recte denotare, qui sapienter amare nesciat, nunc furiosus, nunc remissus idem & incurius, nec sciens occasione uti. Haec significatio est fini idyllii, quem poeta sibi propositum habebat, & verborum contextui totique colori accommodata ut quae maxime.

Tu lei non vedi,

*O pover uom, ma siedì dolcemente
Fistoleggiando.*

Paulo significantius Theocritus: καὶ τὸ νῦν ἔ πο-
 θήσῃθα, τάλαν, τέλαν, e tu non la guardi?
 sei savio, savio tu? Hoc puto graecis verbis
 exprimi. Male vel potius non accurate miser,
 miser vertit latinus interpres. Omnino statuen-
 dum, non tunc prima vice poma proiecisse
 Galatheam, quibus se in Polyphemi amorem
 insinuaret callida. Hunc id minime quidem
 latebat.

*Ve' di nuovo or coglie
 La tua cagna seguace che alle agnelle
 Fa guardia, e verso il mar guatando abbaia.*

E mari nempe erat emerfura amoris impa-
 tiens Galathea, & familiari puellis astutia ita
 rem instituebat, ut & prodere modeste flam-
 mam, & repulsae metuens celare simul vi-
 deretur, plane ut eiusdem nominis puella
 apud Virgil. Ecl. III, 64-65:

*Malo me Galathea petit, lasciva puella,
 Et fugit ad salices, & se cupit ante videri.*
 Pomis se peti e mari provolantibus canis sen-
 tit & accurrit suo more. Tum

*Le limpida onde, placide ridenti
 Ne mostran lei, che va scorrendo il lido.*
 Quid Theocritus dicere voluerit, puto me
 intelligere; Pagninius quid dixerit, fateor me
 minus certum habere. Pronomen *lei* ad puellam
 videtur referendum. At opponitur id expo-
 sitioni, quam probabiliorem videri asserit in
 nota. Bonis rationibus negat θέσταιν ad puel-

Iam recte referri. Et verba „ *che va scorrendo
il lido* “ cani conveniunt magis. Sed reliqua
adiungamus:

*Quand' esce fuor del mare la tua donzella,
Ve' che le gambe non le addenti, e strazii
I bei membri.*

Paucis: haec ita mihi videntur dici accidisse:
Canis ad pomorum strepitum accurrens, in
undis pellucidis conspicit accedentem ad lit-
tus Galatheam. Neque vero haec recta ver-
sus Polyphemum egrediens, sed aliquantum
credo superius, declinans nempe fingi debet,
quo alia omnia sectari se simularet. Eam canis
in littore procurrens latrando insequitur, mor-
furus etiam egredientem, ni dominus prohi-
beat. Quae si ita se habeant, lectio vulga-
ta *θέοισιν* stare nullo modo potest. Ego *θέοισιν*
vel ut in libris antiquis scriptum vocabulum
forsitan visum est, *θέοισαι* corrigendum coniicio.
Ita levissima mutatione difficultas omnis mihi
videtur evanescere:

αἱ δὲ βαῦσδε
Εἰς ἄλλα δερκομένα· τὰ δὲ νῦν καλὰ κύματα φαίνει
Ἦσυχα καχλάζοντος ἐπ' αἰγιαλοῖο θέοισαι.

Id est: *Canis latrat in mare prospiciens* (quod
inde pomis peti se videbat); *nunc vero pulchri
fluctus ipsam ostendunt cani procurrenti in
littore placide resonante.* “ Nondum enim e
mari emerferat, sed littori vicina nunc vi-
debatur egressura. Quare continuo Daphnis:

Φράζο μὴ τὰς παίδος ἐπὶ κινάμαιτιν ὀρέσῃ
 Ἐξ ἄλός ἐρχομένας, κατὰ δὲ χρόα καλὸν ἀμύξῃ.
 Sic omnia pulchre commodeque credo cohae-
 rere, neque opus esse Reiskii coniectura φαίνει
 pro φαίνει, quae puellam in littore curren-
 tem undis adspersit, & correctione quoque
 elegantiore Hemsterhuysii τᾷ σαίνει, qua
 canis dum puellam adlatrat currens, flucti-
 bus alluitur, facile nos carere. Quidquid in
 medium attulerunt viri docti & interpretes,
 id omne demum eo redit, ut aut canis aut
 puella in littore currens vel adspersi aqua,
 vel adumbrari in placido mari veluti quodam
 speculo dicatur, quae ἀμφίβολα ipsa dubium
 facere debuisset. Sed vide quaeso, quid
 scholiasti nescio cui (nam unus pro umbra
 Galatheaē pugnat) in mentem venerit ani-
 madvertere: „ τὸ δὲ, ἐπ' αἰγιαλοῖο θέοισαν, ait,
 μετωνυμικῶς ἀπὸ τῆς γαλήνης τῆς θαλάττης, πρὸς
 Γαλάτειαν τρέπεται, καὶ λέγει ἐπ' αὐτὴν τῶν κυ-
 μάτων βαίνειν. Quid? αἰγιαλὸς pro γαλήνῃ meto-
 nymice hīc dicitur? id homini credat qui vult.
 Equidem persuasum habeo, canem dici cur-
 rere in littore & conspiciere in quieto mari,
 non umbram puellae, sed eam ipsam egredien-
 tem. Quid facilius quam, adiunctum α in
 conversam fuisse? Adde librarium, cum ad
 singulos versus potius quam ad totius idyllii
 texturam & colorem describendo respiceret,
 θέοισαν scribendum censuisse; quod viris ip-
 sis eruditis non raro obtigit.

Ad scripturam καχλάζοντας quod attinet, eam in pluribus libris antiquis extitisse scholia testantur, quae ἡτύχως κινημένοι τῶ ἀγνώστῳ exponunt, & editio Juntina e bono codice expressa habet, & probatur Toupio ac Valckenario, & quod magis me movet, cum cane currente meo modo coniuncta nescio quam gratiam ac veritatem habet singularem. Nolim tandem contendere, si quis καχλάζοντα malit.

Sed & qui sequuntur versus, veloci calamo quaeso percurramus, recentissimam versionem italicam conferendo. Prosequitur Daphnis :

Or per te si ringalluzza

Come l' aride chiome dell' acanto

Abbrostolite dal calore estivo.

Verba graeca & delectu & positione ipsa mirae sunt hoc loco suavitatis :

Ἄ δὲ καὶ αὐτόθι τοι διαθρύπτεται, ὥς ἀπ' ἀκάνθων

Ταὶ καπυραὶ χαῖται, τὸ καλὸν θέρος ἀνίκα φύττει.

„ Isthac vero etiam illic tibi voluptuando se quasi consumit “ . Sed si nescias puellarum

mores artesque fatis vivide animo tibi fingere, totam loci vim ac venustatem vix assequaris . Haec aut similia puto inesse : „ Cola

(nam αὐτόθι non ut alii, αὐτοῦθι scribendum, quod friget) per te si strugge la poveretta,

fiesta facendo e fiori raccogliendo e a capriccio spargendoli al vento, e con leggierra danza gi-

girando intorno, come le secche foglie d'acanto
aggiransi scherzevolmente volando per aria in
calda e bella giornata d'estate ". Ut ea fo-
lia saliendo ludunt et nunc vicina elabuntur,
sic misera

Καὶ φεύγει φιλέοντα, καὶ ὃ φιλέοντα διώκει •

Καὶ τὸν ἀπὸ γραμμῶς κινεῖ λίθον.

*Ella fugge chi l'ama, e in traccia corre
Di chi non l'ama, e fa le prove estreme.
Eleganter & accurate. Quid ad haec Poly-
phemus?*

Εἶδον, καὶ τὸν Πᾶνα, τὸ ποίμνιον ἀνὶκ' ἔβηλε,

Κ' ὃ μ' ἔλαθ', ὃ τὸν ἐμὸν τὸν ἑνα γλυκὺν, ὃ ποθοῦμαι

Ἐς τέλος.

Per Pan la vidi trar le mele al gregge,

Ne si celò a quest'occhio unico, e dolse,

Ond'io tutto veditò sino alla morte.

In quo quidem Theocriti simplicem elegan-
tiam & veritatem minime mihi videtur asse-
cutus esse Pagninius. Velim τὸ vidi primo
loco posuisset, & nego parum referre, quo
ordine verba colloques; „ *la vidi, la vidi* “
cum maximam vim habeat, primum omnium
occurrit respondenti Polyphemo. Tum deside-
ro singularem illam vim in affirmando se vi-
disse, εἶδον, καὶ ὃ μ' ἔλαθεν, ὃ, quo pulchrius ve-
riusque nihil; desidero denique iuramentum,
quo nihil profecto significantius, satis clare
expressum vocibus τὸν ἐμὸν ἑνα γλυκὺν, nempe
oculum, quem gratiosissime δεικτικῶς indicans

non nominat. Quod cum ipse facile viderit
& haud obscure probet in nota, doleas mi-
nus bene expressisse versione. Sed lubens con-
cedo, suavitatem loci omnem nulla lingua
plene reddi posse. Praetereo, quae oculo
tam acriter cernenti quamquam is forsitan non
placeat Galathea, timere se dixit cyclops,
quod nec ipsum sua gratia caret apud poetam
graecum, praesertim si ποθόρημι legamus, uti
Heinsius coniecit, & Valckenarius ac War-
tonus probant, plures optimi codices ha-
bent, & Brunkius in textum recepit. Ad
id, quod idyllii caput est, veniamus. Ete-
nim ut Galatheam, par pari referen-
do, cruciet, eius amorem simulat se ignorare
neque recalescere ullo modo malitiosus &
ipse:

Ἄλλὰ καὶ αὐτὸς ἐγὼ κνίσδων πάλιν, & ποθόρημι,

Ἄλλ' ἄλλαν τῖνα φασὶ γυναικὴν ἔχειν. αἶδ' αἰτίοισα

Ζαλῶι μ', ὦ Παιῶν, καὶ τάνετα· ἐκ δὲ θαλάσσης

Οἷς ρεῖ παπτάινοισα ποτ' ἄντρα τε καὶ ποτὶ πόμηναν.

Io per darle martello non la guato,

E dico avere un' altra donna; ed ella,

O Febo! allor di gelosia si rode,

E dal pungoio spinta esce del mare

A spiare ogni tana, ed ogni stalla.

Paulo magis expresse Theocritus ἄλλὰ καὶ
αὐτὸς ἐγὼ κνίσδων πάλιν, & gratiam habet ἄλλὰ
repetitum sequenti versu. Verbum ζαλῶ eo
fere sensu hîc usurpatur quo Id. I, 85. qui

hinc lucem & confirmationem accipit. Quanto autem fortius aptiusque iunctum οἷσ' ῥεῖ παπταῖ-
νοισα? Displicent stabula ultimo versu, conf.
Homerum loco supra citato. Longe aliud in-
nuere voluisse arbitror poetam. Prosequitur
Polyphemus:

Σίξα δ' ὑλακτεῖν νιν καὶ τᾶ κυνί· καὶ γὰρ, ὅκ' ἦρων

Αὐτᾶς, ἐκνυζᾶτο ποτ' ἰσχία ῥύγχος ἔχοισα.

Nam hanc Ruhnkennii ingeniosam ac, ut re-
cte Brunkius, laurea dignam correctionem
audacter in textum reponerem pro vulga-
to

Σίγα δ' ὑλακτεῖν νιν ec.

quod bono sensu caret & aperte opponitur
contextui; quod acute ut alia vidit, ac in
nota accurate explicavit Pagninius, emen-
dare tamen in textu ausus non est: sic vers.
12. rectam viam ingressus mox substitit, cau-
samque in medio reliquit.

*Io fei cenno (sibilando) alla cagna d' abbaiarle e
Che quand' io fea all' amor, le gagnolava
Tenendo volto alle sue coscie il muso.*

Ut solent canes blandiendo ac contorcendo
sefe adhaerere affectumque significare voce.
Addam, ut integer locus habeatur, ultimos
versus:

Ταῦτα δ' ἴσως ἐσορῶσα ποιεῦντά με πολλάκι, πέμψει

"Ἀγγελον· αὐτὰρ ἐγὼ κλαζῶ θύρας, ἔσε κ' ὁμόσση

Ἀυτὰ μοι σορέσειν καλὰ δέμνια τᾶςδ' ἐπὶ νάσσω.

Quae Pagninius elegantissime vertit:

*Forse al veder questo mio stile un messo
Invierammi, ed io terrò la porta
Serrata, finchè giuri apparecchiarmi
Di sua mano in quest' isola un bel letto:*

AD IDYLLIUM XVIII.

*De duobus locis vers. 26-31. emendandis
coniecturae probabiles.*

Non credo iniucundum fore lectoribus, praesertim iis, quibus in hac artis criticae palae-
strae probare sese ac exercere animus est, animadvertere & quasi in tabella descriptum
conspicere, quot & quibus modis viri docti
hos locos tentaverint. Corruptos esse uno ore
omnes conclamant. At qualia, Dii boni,
remedia ad eos sanandos attulerunt! Ego pre-
cipua tantum ordine collecta exhibebo.

Primus est vers. 26-27. & in eo recte con-
stituendo maior difficultas versatur, quae
quidem ingenia mire exercuit. Lectio vulgata
est Henr. Stephani ex editione Romana Cal-
liergii credo expressa ac ita se habet:

Ἄως ἀντέλλοισα καλὸν διέφαινε πρόσωπον,

Πότνια νύξ ἄτε, λευκὸν ἔαρ χειμῶνος ἀνέντος.

Ὡδε καὶ αἱ χρυσέα Ἑλένη etc.

In hac scriptura, ut id unum notem, nescias
plane, quomodo ἄτε recte explices, nocti ad-
iunctum, tribus nominativis se sequentibus.
„Aitae hunc locum tenebrae occupant, inquit
Casaubonus ὁ πανν, ac lucem ei opinatur af-
ferri, si ὅτε scribatur pro ἄτε, subintellige ἐστὶ

αὐτὴ λήγει, nocte nempe desinente“. Atque hoc modo video locum intellexisse interpretem latinum :

*Sicut aurora exoriens decorum ostendit aspectum,
Sacra cum nox abit, hyeme candidum ver laxante.
Quem interpretem & Pagninius, accuratius ut
alibi quoque quod doleo, expressit:*

Come il bel volto

Scopre l'Alba nascente, allorchè sgombra

La veneranda notte e cede il regno

All' albeggiante Primavera il verno.

Sed Casaubonus incertus quid statueret, addit legendum fortasse: πόντια νύξ ὅτε λήγει vel αὐτὴ ἀλείπει pro λευκόν, primam tamen coniecturam putat propius abesse a vero, quod soliti sint poetae ἔαρ λευκόν dicere.

Hoc remedii negat Dan. Heinsius ad fanandum vulnus sufficere & versum 26. a librariis loco turbatum atque interpunctione neglecta sequenti antepositum fuisse conicit, quum postponendus esset; cui suffragio suo accedit Toupius vir mire acutus, & levi correctione addita ita scribendum esse statuit :

Πόντια νύχθ' ὅτε λευκόν ἔαρ χειμῶνος ἀνέντος

Ἄως ἀντέλλοιτα καλὸν διέφαινε πρόσωπον.

In qua emendatione acumen ac elegantiam non desideres, sed abest paulo longius a lectione librorum veterum & ab iis scripturae antiquae indiciis, a quibus ad veram indagandam manu quasi ducaris necesse est.

Quid vero eruditus Theocriti editor Wartonus? Eos versus loco suo stare ac sufficienter sanari posse contendit, voculis γύξ ἄτε in γυν ἐτι mutatis, ita ut virgula post πρόσωπον sublata πότνια ad αὐς retrahatur, & explicat: „*Aurora veneranda pulchrum vultum ostendit, iam primum hyeme ver laxante*“. Eiusmodi comparationis absolute positae exempla plura affirmat reperiri. Sed violentum quid & a sano veri sensu longius remotum ea correctio mihi quidem viderur habere.

Quid? quod in ipsa adeo particula ἄτε distinguenda magna dissensio est. Eam alii ad γύξ retrahunt, ut Stephanus, Wartonus, & Pagninius, alii cum sequente λευκόν iungunt, ut Sanctamandus in notis mstis apud Wartonum; sunt alii denique qui duabus virgulis includant, ut Lipsiensis editor Harlesius Reiskium secutus:

Πότνια γύξ, ἄτε, λευκόν ἔαρ χειμῶνος ἀνέντος.

De Valkenario, qui unus vix non omnium loco esse posset, nihil habeo dicere. Eum puto de sufficienti loci medela desperantem in lectione vulgata acquievisse. At novam viam ad eam restituendam tentavit Reiskius homo paulo doctior audaciorque, quam in his litteris velis, in quibus etsi doctrina valeat plurimum, recti & pulchri sensum satis exercitatum tamen potius requiras. Is voce καλόν, quam omnes libri habent, eiecta τέον

in textum adeo induxit, atque πόντις νύξ vocativum haberi voluit, ita ut esset nescio quo hoc loco inexpectata ad noctem allocutio, fere hoc modo [Pagninii enim versione utar, qui sua sponte glossa codicis Laurentiani ductus in eandem coniecturam incidit neque Reiskio ipso omnino videtur usus esse]: „*Siccome l' aurora spuntando, o veneranda Notte, fa mostra del suo leggiadro sembiente, quando l' inverno da luogo alla candida primavera* „. Mirum quantum haec emendatio arriserit viris doctis. Primus eam avide arripuit Joannes Koehlerus in suis Observationibus philol. criticis ad scriptores graecos, atque locum optime resanare sibi visus est hoc modo:

Πόντις νύξ, ἄτε λευκὸν ἔχρ χειμῶνος ἀνέντος

Ἄως ἀντέλλοιτα καλὸν τοι ἔφαινε πρόσωπον,

Ὡδε καὶ αἱ χρυσέαι Ἑλένας διεφαίνετ' ἐν ἡμῖν.

Scilicet: „*O veneranda nox, quemadmodum vere ineunte oriens aurora pulchrum tibi ostendit vultum, sic & aurea Helena elucebat inter nos.*“ Verum, obtestor Veneres Gratiisque, quid hoc loco potest esse alienius hac allocutione? Neque enim surgit ullo modo oratio, neque repentino quodam affectu incalescit, atque versus duo sequentes eodem spiritu leni blandoque fusi, & cum duobus primis manifesto paralleli eam nullo modo admittunt. Tum illa, si quid equidem iudico, non solum duri &

subinfusis quid habet, sed plane friget, neque unquam cultissimo poetae in mentem puto venisse dicere: „*Tibi o Nox aurora oriens vere ineunte vultum suum ostendit*“. Cur id faceret vere? Cur non aequè hyeme aut autumnò potius? Et o pulchram aurorae spectatricem caecam noctem, quae aufugit illa oriente! In qua emendatione omnis mihi quidem perire videtur comparationis concinnitas. Neque enim Helenam ait poeta vultum ostendere puellis, ut alia taceam, de quibus postea. At considerate quaeso, quid de ea tamen viri doctrina insignes. Omitto Harlesium criticum minorum gentium, cui magnopere probatur; graecarum litterarum lumen Brunkium audiamus. „*Elegantissimam*, ait, & *procul dubio verissimam conclamationi huius loci emendationem, qui doctissimorum virorum conamina eluserat, debeo Joanni Koehlero*.“ Vide eius *Analecta graeca* Tom. III. in notis. Miror nec invideo. Deceptos arbitror fuisse viros eruditos opinione, quam miro consensu omnes sunt amplexi tenaciterque tenuerunt, animum solum comparationis terminum iis versibus contineri, quum tamen sint duo. Sed de altera Pagnanii recentissimi elegantissimique Theocriti interpretis coniectura (duas enim affert & illam primam adeo videtur deferere) ordine ita ferente dicam.

Hic vir ut est in poeticis delicato pul-

chri sensu & acri iudicio praeditus, isto loco acute vidit, & ad veram scripturam (absit dicto invidia) bonis rationibus ductus ceteris propius accessit. Nam recte iudicavit, adverbium ἄτε in prima, quam tentaverat, loci correctione longius abesse ab αὖς, & participium ἀνέντος sensu neutro sumi posse, quemadmodum solent latini uti verbo *remitto*. Et reipsa huc ducit glossa codicis Vaticani, quae ἀνέντος explicat παυσαμένης, *hyeme remittente*. Adde, in pluribus codd. Vaticanis legi clare ἀνάτελλοισα pro ἀντέλλοισα, cum qua lectione vocem αὖς negat stare posse. Quibus positis locum eleganti mutatione ita opinatur se posse restituere :

Ὡς ἀνατέλλοισα καλὸν διέφαινε πρόσωπον

Πότνις νύξ, ἄτε λευκὸν ἔαρ χειμῶνος ἀνέντος.

Videlicet: „Come sorgendo la veneranda notte discopre il suo vezzoso semblante, come il discopre la candida primavera al terminare del verno; così ec. In qua emendatione nescio virine magis iudicium & ingenium elegans, an modestiam laudem ac imitandam ducam. Nam cum plus omnibus criticis interpretibusque viderit, continuo tamen addit, abesse se ab ea certitudine, quae nullo dubio relicto animum plane persuasum redderet.

Equidem fateor aegre me ferre, & mihi primo statim intuitu displicuisse, quod hoc mo-

G

do aurora e textu eiiciatur, eiusque loco inferatur nox, veneranda certe, quando innumeris coelum omne stellis resplendet, sed de qua re hîc ne verbum quidem, nisi voce πόντιος id decoris genus obscure innui dicamus, quod videtur durius. Nolim ego hîc quidem notem quantumvis venerandam cum vere candido, hyeme cessante, coniungi a delicatissimo poeta, & cum duo sint comparationis membra, in primo doleo nihil esse, quod vocalis ἐν ἡμῖν vers. 28. respondeat; uti cum canit Horat. Lib. I. Od. 12.

Crescit occulto velut arbor aevo

Fama Marcelli: micat inter omnes

Julium sidus velut inter ignes

Luna minores.

Deinde omnes antiqui libri habent αὖς, quare non temere eiiciendum. Ac mihi videor bene intelligere, quomodo glossa αὖς in codd. Vaticanos, vel ὅταν in quemdam Laurentianum irrepserint: ἄτε scilicet, vocem minus obviam explicare forsitan voluit, & ut postea Casaubonus, in ὅτε mutandam adeo censuit, quisquis fuerit illorum codd. aut scriptor aut dominus; atque cum in quibusdam codd. ἀνὰ τέλλοισα vel legeretur, vel quod mihi probabilius, a librario parum docto putaretur legendum esse (nam νύκτος ἀντέλλοισα forte legerat & locum ab antiquissimo tempore forte interpolationibus depravatam quo-

modo iis positis recte interpretaretur, ignorabat), omnes hae tenebrae exortae sunt. Quidquid sit, mira est lectionum et glossarum quoque diversitas, cum alius aliter mederi vellet. Ego vero locum integrum saepius repetens ac comparisonum omnium vim & colorem accurate considerans mihi visus sum animadvertere elegantem quamdam unius cum altera convenientiam, partiumque concinnitatem singularem. Continuo eo studium convertendum putavi, ut, quam concinnitatem lectione vulgata Stephani & emendationibus doctorum virorum obtegi magis & obscurari quam ostendi & in clara luce poni videbam, si quo modo linguae & critices regulae permitterent, restituerem. An rem tetigerim, eruditorum sit iudicium, equidem ita legens ad veritatem quam proxime mihi videor accedere:

Νυκτὸς ἄτ' ἀντέλλοιτα καλὸν διέφαινε πρόσωπον

Πότνα αὖς ἢ λευκὸν ἔαρ χειμῶνός ἀνέντος,

Ὡδε καὶ αἱ χρυσέα Ἑλενα διέφαινετ' ἐν ἡμῖν.

Ita Helena comparatur Aurorae & veri, illi nocte, huic hyeme desinente. Nam νυκτὸς & χειμῶνος esse genitivos absolutos patet, & ἀνέντος ad ambos hîc referri etsi prima vice legenti videri possit duriusculum, tamen si quis paulo attentius consideret, spero admissurum; immo ex hoc fonte, cum ad istam constructionem minus attenderetur, fluxisse

omnem fere loci corruptelam suspicor. Neque vero ego idipsum si quis neget ita dici posse, magnopere urgeo. Solum verbum διαφαίνω eam vim habere, quae constructioni conveniat, testimonio est Homerus Il. Θ, 489-492.

Τρώων δ' αὐτ' ἀγορὴν ποιήσατο φαίδιμος Ἴλιος,
Νόσφι νεῶν ἀγαγὼν παταμῶ ἐπὶ δινύεντι,

Ἐν καθαρῷ ὅθι δὴ νεκρῶν διεφάνετο χώρος.

Et alibi: „Solum vel terra pellucebat per cadavera, quibus erat cooperta“. Ita apud nostrum aurora apte dici potest pulchram faciem monstrando emicare e nocte, & ex hyeme cessante ver candidum. Verbum ἀνίημι sensu neutro saepius occurrit usurpatum, ut apud Homerum Il. K, 251.

μᾶλα γὰρ νύξ ἀνεταί ἐγγύθι δ' ἠώς.

Vocabulo πότνια pro πότνια difficultate caret, quippe quo Theocritus ipse repetitis vicibus utitur Id. II. Quid autem, ut id transeundo notem, cogitasse Wartonum existimemus, cum scriberet, aurorae otiosum esse epithetum πότνια? Si serio dixit, iurem sane virum doctum ad lucernam in tardissimam noctem libris incumbentem nunquam vidisse grande ac magnificum orientis aurorae spectaculum. Ceterum elegans poeta Italus e Schola Pontani Gabr. Altilius hunc locum sine dubio prae oculis habuit & ingenio suo obtemperans fidelius expressit, quam imitari

putans fortasse voluit, in Epithal. in nuptias
Io. Galeatii Sfortiae et Isabellae Arragoniae :

*Qualem nulla iulit priscis heroibus aetas,
Ipsa nec Eurotae viderunt flumina Nympham,
Taygeti aut juga virgineis lustrata choreis,
Nec nostri videre chori: quibus addita, qualis
Aurora exoriens stellis nitet alma fugatis,
Purpureumve solet bruma cedente novum ver,
Candida se talem nobis Isabella ferebat „.*

Ego enim, si pro mea coniectura valde pugnare animus esset, ad eos, qui poetica non infeliciter tractarunt, eo confidentius lubentiusque appellarem, quod delicato quodam pulchri sensu (gustum recentiores vocant) melius quam magna doctrina haec intelligo judicari, et poetas ipsos ab eo tribunali minime arbitror abhorrere. Sed quo illam facilius probem doctis iudicibus, addam tres versus sequentes, quorum primus non minus magnas rixas excitavit, quas ad finem properans satis habebo indicare, mea vel emendatione vel expositione praemissa :

Πειρος μεγάλη ἄτ' ἀνέδραμεν ὄγμος ἄρρεα,

Ἡ καὶ κενυπάριστος, ἢ ἄρματι Θεσσαλός ἵππος,

Ὡδε καὶ αἱ ῥοδόχρως Ἑλένα Λακεδαιμονίῳ νόστος.

Scilicet: „ ut exoriens veneranda aurora pulchram faciem monstrando superat noctem, aut ver candidam hyemem cedentem, ita et aurea Helena nos superat (elucet e nobis ut aurora e nocte aut ver ex hyeme progrediens). Ut

pinguis sulcus in magno arvo, aut in horreo cypressus, aut in curru Thessalicus equus eminet procurrens, ita et rosea Helena Lacedaemonis ornamentum est. „ Ita χρυσέα Ἑλένα pulchre respondet praecedentibus πότνα αἰώς & λευκὸν ἔαρ, atque ab altera chori parte succedente (vid. notam sequentem) (in quo oratio mihi videtur paulum insalescere non sane inepte), tria ponuntur, quibus conferatur αἰ ροδόχρως Ἑλένα, non minus eleganter, nempe πειῖρος ὄγμος in μεγάλη ἀράρῃ, & κυπάριστος in horto, & Θεσσαλὸς ἵππος ad currum iunctus. Porro in utraque chori parte membra comparisonis similiter distinguuntur vocula ἢ, ita ut apta gratissimaque appareat puellarum concertatio simul atque concentus. Denique ut vox πειῖρος aequè convenire potest sulco vel agro plantis ordine confito, & cypresso, & equo Thessalico, ita verbum ἀνὰδραμω cum iisdem pulchre iungi sciunt, qui tot locorum Homeri meminerunt, uti Od. K, 3. Ψ, 718. Σ, 56. quem versum hic lubet adducere:

ἐπεὶ ἄρ τέκον υἱὸν ἀμύμονά τε, κρατερόν τε,

Ἐξοχὸν ἡρώων, ὁ δ' ἀνέδραμεν ἐρνεῖ ἴσος.

Audaciorē esse fateor & nulli tentatam mutationem πειῖρα in πειῖρος, sed excusari velim loci concinnitate ita petente. Iam quid ad vexatissimum versum 29. viri docti?

Henr. Stephanus vers. 29. cum praecedenti coniungit ita legens:

ἡ χρυσέα Ἑλένα διέφαινετ' ἐν ἡμῖν,
Πιείρα, μεγάλη. ἅτ' ἀνέδραμεν ὄγμος ἀρέρα,
Etc.

Sed hoc modo, ut id unum observem, concinnitas omnis avolat. Aldus e quibusdam codd. νόσμος induxit pro ὄγμος, quae scriptura placuit Reiskio, Valkenario, Toupio, Wartono ita ut in textum fere omnes receperint; Pagninius autem ὄγμος ponens in textu, affirmat in nota, certissimum se habere, νόσμος legendum esse. Verum cum pace tantorum virorum dixerim, haec scriptura, praesertim cum repetatur vers. 31. mihi videtur nescio quid habere illepidum ac subfrigidum hoc loco. Tum scita vox est ὄγμος et sententiae bene conveniens, ut sua sponte fatetur Reiskius, et sulcum vel agrum pulchre consitum antiquis valde puto placuisse. Nam rusticatione plurimum illi delectabantur, neque eos urbes muris inclusos, sed agri et prata habebant reptantes saepius diutiusque quam nobis usu venit. Taceo, cypressum hortis ornamento esse, campis multo minus. Tamen si quis cum Reiskio scribere malit,

Πιείρα μεγάλη ἅτ' ἀνέδραμε νόσμος ἀρέρα,

Ἡ κάπω νυπάρυστος etc.

nullus impedio. Musgravii coniectura ὄχμος, & consilio Ruhnkenii expellere versum 31. ut inficetum (ad vocem νόσμος iam vers. 29. positam puto respexisse) suadentis certe opus non est.

*Alia de huius idyllii indole
conjectura.*

QUod iis accidere solet, qui diutius in solem intuendo restiterunt, ut in terram inde reversi omnia cernant illusoriis et pulcherrimis coloribus vestita ac variata, id mihi quoque in hoc idyllum, lectione saepius maxima cum voluptate repetita, intuitu facile concedo accidisse, ut aliqua in eo animadverterem, quae criticorum atque editorum omnium oculos fefellerunt; quae tamen videntur esse eiusmodi, ut venustius gratiusque reddant legentibus et multo magis quam iis neglectis coniicias, animatum. Quidquid id sit, dicam tamen, neque me poenitebit, plus fortasse vidisse, quam revera inest. Ego hoc ἐπιθαλάμιον suspicor scriptum fuisse a poeta, ut in cuiusdam dulcis amici aut viri generis splendore meritisque inter suos clari nuptiis recitaretur. Sed de hoc alias, cum vitam poetae ex eius reliquiis expressam dabo, ac de saeculi quo vixit, cultura et ingenio differam paulo amplius, quam adhuc a viris doctis video factum. Quod hic animadverti velim, est modus ipse compositionis, quae videtur ita instituta, ut a choro puellarum in plures partes diviso gratissima

variatione recitari et decantari posset. Nolo nunc de choris veterum differere, (de quibus adeat, si cui lubet, Vossium Instit. poet. I. II. c. 6.) neque morabor Catulli carmen LXI. aut Pindari oden III. Pythior. citatam a Vulpio, ut postea vidi; et epithalamiorum adeo leges modosque omnes veteribus usurpatos patiar se habere ut volunt: huius idyllii considerationem ipsam puto praeberere satis probabilia coniecturae meae indicia.

Duodecim puellae inducuntur in scenam primariae civitatis: hae primum

Ἀίδον δ' ἄρχ' ἅπανται ἐς ἓν μέλος ἐγκροτέοισαι

Ποσσὶ περιπλέκτοισ'· περὶ δ' ἰαχε δῶμ' ὕμεναίω.

Incipit itaque epithalamii recitatio hoc modo inter puellas distributa:

Omnes

Vers. 9-15. "Οὕτω δὴ τεὰ νυὸς ἦδε :

I. Sex (ἡμιχόριον).

Vers. 16-17. ὄλβιε ὥς ἀνύσαιο .

II. Sex .

Vers. 18-20. Μῆνος εἰδεμὶ ἄλλα .

Omnes.

Vers. 21-25. "Ἡ μέγα Ἑλένη παριστωθῇ .

I. Sex .

Vers. 26-28. Νύκτος ἄτε ἐν ἡμῖν .

II. Sex .

Vers. 29-31. Πιείρος μεγάλη κόσμος :

I. Sex .

Vers. 32-34. Οὐτε τις ἐκ κελέοντων .

II. Sex .

Vers. 35-37. Οὐ μὰν εἰ Ἰμεροὶ ἐντὶ .

Omnes.

Vers. 38-42. ὦ καλὰ μαζὸν ποθέοιται.

I. Sex.

Vers. 43-44. Πράττα τοι ἐς πλατάνισον.

II. Sex.

Vers. 45-46. Πράττα δὲ πλατάνισον.

Sola (μονοπρόσωπος).

Vers. 47-48. Γράμματα δὲ φυτὸν ἐμμί.

Omnes.

Vers. 49. Χαίροις, ὦ νύμφα γαμβρέ.

I. Quatuor.

Vers. 50-51. Λατῶ μὲν Εὐτεκνίην (*principio
versus sequentis*).

II. Quatuor.

Vers. 51-52. Κύπρις δὲ Ἀλλάλων (*eodem modo*)

III. Quatuor.

Vers. 52-53. Ζεὺς δὲ πάλιν ἔνθη.

Omnes.

Vers. 54-58. Ἐυδετ' ἐς ἐπὶ τῷδε χαρείης.

FINIS.

Drexel, Anton

Specilegium observationum in Theocritum

S.l. [ca. 1820]

A.gr.a. 2490

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10993781-5